БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

42-дохи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 299 (10666) | 1964 оной декабриин 18, пятница | Сэн 2 мүнгэн

РСФСР-эй ЗУРГААДАХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДҮРБЭДЭХИ СЕССИ

МОСКВА, декабриин 17. (ТАСС). РСФСР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси мүнөөдэр Кремлиин Ехэ ордон соо нээгдээ.

Үглөөнэй 10 час. **Нүхэд Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, А. И. Микоян, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин** болон РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүдэй, Россин Федерациин правительствын гэшүүдэй ложонуудта ерэжэ һуухадань, депутадууд болон айлшад тэдэниие хани халуунаар угтаа.

СССР-тэ байдаг дипломатическа түлөөлэлтын зурганнуудые толгойлогшонор, советскэ болон гадаадын оронуудай журналистнууд байлсаа. Балконуудта олон тоото айлшад һуугаа.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **В. И. Крестьянинов** сессиие нээбэ.

Мандатна комиссиин элидхэлэй хэгдэһэнэй, тэрэнэй баталагдаһанай һүүлээр доро дурсагдаһан зүбшэхэ зүйлнүүдые сесси нэгэн дуугаар баталан абаа:

1. РСФСР-эй арадай ажахые 1965 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай.

2. РСФСР-эй 1965 оной гүрэнэй бюджет тухай, РСФСР-эй 1963 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай.

3. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталалга.

Нэгэдэхи асуудалаар РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, РСФСР-эй Госпланай түрүүлэгшэ депутат К. М. Герасимов элидхэл хээ.

Удаань хоёрдохи асуудалаар РСФСР-эй Финансын министр депутат И. И. Фадеевэй элидхэл шагнагдаһан байна.

НҮХЭР К. М. ГЕРАСИМОВАЙ ЭЛИДХЭЛ

РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет Россин Федерациин арадай ажахые 1965 ондо хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэбэй проектые Верховно Соведэй үзэмжэдэ табина.

РСФСР-эй промышленность продукци бүтээн гаргалгын хэмжээнэй, олон зүйлэй шухала хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгын талаар энэ жэлэйнгээ программые тоггоогдоһон даабариһаа үлүүлэн дүүргэжэ байна. Даабаринуудһаа гадуур нилээд ехэ хэмжээтэй нефть, нүүрһэн абтаха, металл, модон ба барилгын материалнууд, машинанууд болон түхеэрэлгэ, арадай хэрэглэмжын эд товарнууд үйлэдбэрилэгдэхэ байха.

Энэ жэл Россин Федерацида ороһо таряанай һайн ургаса абтаа. Эхэ ороной амбаарта 2 миллиард 378 миллион пүүд таряан оруулагдаа. Саахарай свёклын, наран сэсэгэй, хартаабхын, овощой баян ургаса абтаад, эдэ продуктнуудые нёдондо жэлэйхиһээ нилээд ехээр бэлэдхэхэ аргатай болоһон байнабди.

РСФСР дотор энэ жэлдэ 14 миллиард тухай түхэригэй хэмжээтэй гүрэнэй гол фонднууд ашаглагдахань. Промышленна 350 шэнэ предприяти ашаглалгада оруулагдахаяа байна. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үные хямдаруулха түсэбтэ даабаринууд РСФСР дотор бүхы дээрээ дүүргэгдэхэ гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

Гэхэ зуура, хэдэ хэдэн совнархозуудай ба барилгын организацинуудай олохон предприятинууд эдэ даабаринуудые дүүргэнэгүй. Гололоһо гаргаһанһаа, үрэгүй гаргашануудые хэһэнһээ шалтагаалан, ехэ гээлтэ хоролто болоһон байна гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

РСФСР-эй арадай ажахые 1965 ондо хүгжөөхэ түсэбэй проект ойрын үдэрнүүдтэ СССР-эй Верховно Соведэй батлаһан гүрэнэй түсэбтэй зохилдуулагдан бэлдэгдээ. Россин Федерациин арадай ажахые ерэхэ жэлдэ хүгжөөхэ түсэбэй проект дотор: материальна үйлэдбэри ба национальна доходоо саашадань бүри ехээр арьбадхаха, тиигээд ажалшадай байдал һайжаруулгын хэрэг түргэдхэхэ, хүндэ индустри хүгжөөлгын үндэһөөр Эхэ оронойнгоо экономическа, өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадал улам бэхижүүлхэ зорилготой хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлжэ үргэлжэлхэ; хүдөө ажахын продукци ба арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгые нилээд үргэдхэхэ, эдлэл хэрэглэл үйлэдбэрилгын эршэ темпые үйлэдбэриин хэрэгсэл бүтээн гаргалгын эршэ темпдэ ойртуулхаар хараалагдана.

Россин Федерациин ерэхэ жэлэй түсэбэй онсо зүйлынь юуб гэхэдэ, хүндэ индустриая хүгжөөлгын үндэһөөр арадай ажахын дэбжэлтын эршэ темпые түргэдхэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ ба үйлэдбэриин гаргаша хороохо, эдлэл хэрэгсэл, мүнгэ ба ажалай хүсэ бүри хүсэдөөр, ашагтайгаар хэрэглэхэ зорилго табигдана. Энэмнай хүн зоной байдал улам һайжаруулха хэрэгтэ нэмэлтэ мүнгэ зөөри элүүлхэ, ашаглаха арга олгоно.

Дүрбэнэй гурбан хубинь арад зоной эрилтэ хэрэглэмжэдэ зорюулагдан ашаглагдаха национальна доход 1965 ондо 7,5 процентээр нэмэхэ. Арадай хэрэглэмжын зүйлнүүдые («Б» группа) бүтээн гаргалга 6,8 процентээр нэмэхэ. Гэхэ зуура, энэмнай һүүлэй гурбан жэлэй туршада дунда жэшээгээр жэл соо 5,2 процент нэмэһэн байгаа.

Россин Федерациин промышленностиин үйлэдбэрилгынь ниитэ хэмжээн 7.4 процентээр ехэ болгогдохо, тиихэтэй хамта бүтээн гаргагдадаг продукциин шанар һайжаруулагдаха. Энэмнай арадай ажахын гол зорилгонуудай нэгэн болоно.

Химическэ промышленностиин хүгжөөгдэхэ эршэ темпэнь улам түргэдхэгдэжэ, бүтээн гаргадаг зүйлнүүдэйнь хэмжээн 14 процентээр дээшэлхэ байха. Прокат үйлэдбэрилгэ 1.620 мянган тонноор, булад соргонууд—550 мянган тонноор нэмээгдэхэ гэжэ багсаагдана. Үнгэтэ металлнуудые үйлэдбэрилгэ нилээд ехээр нэмэхэ.

Электрификаци—арадай ажахын бүхы һалбаринуудтахи техническэ дэбжэлтын үндэһэ һуури мүн. РСФСР-эй территори дээрэ электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилэн ашаглалга 1965 ондо 10 процентээр нэмэхэ байна. 6 миллион киловатт хүсэтэй шэнэ станцинууд ашаглалгада оруулагдаха. Нефть гарган абалга 199 миллион 100 мянган тоннодо хүрэтэр нэмээгдэхэ. Харин газ гарган абалга, үйлэдбэрилгэ 66 миллиард 85 миллион кубометртэ хүргэгдэхэ. Тюменскэ область дотор нефтиин ба газай промышленностиин ехэ центр бии болгогдожо байнхай.

Нүүрһэнэй промышленностиие хүгжөөлгын талаар горитой хубилалтанууд хэгдэхэ гэжэ түсэб дотор хараалагдана. Юуб гэхэдэ, энэмнай һүүлэй үедэ түсэбтэ даабариһаа гээгдэһэн байгаа бшуу. Нүүрһэнэй предприятинуудые барихын тула 507 миллион түхэриг һомологдохоор дурадхагдана. Тиин энэ жэлэйхиһээ 1.7 дахин ехэ хүсэтэй, нүүрһэ малтан абаха шэнэ үйлэдбэри ашаглалгада оруулагдаха зэргэтэй.

Ой модоной, саарһанай, модо болбосоруулдаг промышленностиие саашадань хүгжөөхын тула ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ болоно. Тэрэ тоодо химическэ аргаар модо болбосоруулгын бүри түргэн ургалта хангаха, модоной үлэгдэлнүүдые хүсэд һайнаар хэрэглэхэ гэжэ хараалагдана.

Ороной машина бүтээдэг үйлэдбэриин бүхы продукциин дүрбэнэй гурбан хубиие үгэдэг нимэ үйлэдбэри РСФСР-эй промышленностьда ехэ һуури эзэлнэ. Тон һайн, шухала түхэлэй продукци үйлэдбэрилгые түргэдхэхэ, үргэдхэхэ хэрэгтэ түсэб дотор гол анхарал хандуулагдана. Химическэ түхеэрэлгэ бүтээн гаргалгаяа 27 процентээр, нефтиин аппаратура — 16 процентээр дээшэлүүлхэбди. Хүдөө ажахын машинануудые бүтээн гаргалга 12, тракторнуудые—10 процентээр нэмээгдэхэ. Металл отолдог станогуудые бүтээлгэ 109 мянган хэһэгтэ хүргэгдэхэ.

Коммунис партиин табиһан зорилгонуудые үндэһэ болгон, арадай хэрэглэмжын эд товарнуудые бүтээн гаргалга нилээд ехээр нэмээгдэхэнь. Эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ 10 процентээр нэмэхэ, хүнгэн промышленностиин бүтээн гаргадаг зүйлнүүдэй дундаһаа пумаажан, торгон шэнэ бүдүүдые, лавсан холиһон эрхим шанартай утаһаар костюм оёхо бүд бүтээн гаргалга нилээд ехэ болгогдохо байха. Культурно-ажаһуудалай, ажахын хэрэглэлэй 6 миллиард шахуу түхэригэй эд товар бүтээгдэн гаргагдахаар хараалагдана.

Янза бүриин транспорт улам үргэдхэгдэн хүгжөөгдэхэ.

Элидхэлшэ саашадаа хүдөө ажахые хүгжөөхэ асуудалнууд тухай, тэрэнэй бата, тогтууритай ургалта хангаха тухайда тогтожо хэлээ. Хүдөө ажахыгаа материально-техническэ талаарнь бэхижүүлгэдэ 2 миллиард 424 миллион түхэриг гаргашалхаар капитальна һомололго хэхэ гэжэ түсэбэй проект соо хараалагдана. Республикын хүдөө ажахы ерэхэ жэлдэ 128 мянга шахуу трактор, элдэб янзын 84 мянган комбайн, ашаанай 36 мянган автомобиль болон бусад олон янзын техникэ абаха байха.

Барилгадахи капитальна хүдэлмэриин хэмжээн 15 миллиард 657 миллион түхэригэй болохо гэхэ гү, али энэ жэлэйхиһээ 8,1 процентээр нэмэхэ. Капитальна бүхы һомололгын хахад шахуунь республикын зүүн районуудта үгтэхэ байна.

Ажалшадай байдал хэлбэришэгүй һайжаруулха гэдэг Коммунис партиин хараа шугамые үндэһэ болгон, хүн зоной бодото олзо доходые бүри ехэ болгохо, ажалшадай эрилтэ хэрэглэмжые хүсэд дүүрэн хангаха хэмжээ ябуулганууд түсэб дотор хараалагданхай.

Ерэхэ жэлдэ республикын арадай ажахыда ажаллаха хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай тоо миллион шахуу хүнөөр нэмэхэ. Хүдэлмэришэд, алба хаагшадай абадаг дундуур салин хүлһэн 4 процент тухайгаар нэмэхэ. Гэхэ зуура, һүүлэй зургаан жэлэй турша соо дунда жэшээгээр жэл бүри 2,1 процент нэмэһэн байгаа. Колхозуудай хамтын ажахыһаа колхозниггуудай абадаг олзонь бүри түргэнөөр дээшэлхэ.

Розничнэ, кооперативна худалдаа наймаанай эрьесые 7 процентээр дээшэлүүлхэ, энэмнай хүн зоной улам ургажа байгаа олзо доходто таараха байна. Гэхэтэй хамта үнгэрһэн гурбан жэлэй турша соо нимэ худалдаа наймаанай жэл соохи дундуур ургалтань 4,5 процентээр дээшэлһэн юм. Улад зондо эд бараа худалдалга 1964 онойхиһоо 4 миллиард үлүүтэй түхэригөөр нэмэхэ байха.

Эд бараанай талаар хүн зоной хэрэглэмжые бирагүйгөөр шэнжэлдэг худалдаа наймаанай эмхинүүдэй ажал ябуулгые элидхэлшэ шүүмжэлбэ. Ерэхэ жэлдэ 11 мянга үлүүтэй магазин, 5 мянга үлүүтэй столово, ресторан, кафенууд нэмэжэ нээгдэхээр хараалагдана гэжэ нүхэр Герасимов мэдээсэбэ. Хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангалгые улам һайжаруулха асуудалнуудта элидхэл дотор ехэ анхарал хандуулагдаа.

Гэр байрын барилгые улам үргэдхэхэ хэрэгтэ правительствын зүгһөө ехэ мүнгэн табигдана. Зүгөөр, һүүлэй хоёр жэлэй турша соо гэр байра барилгын хэмжээн болгомжогүйгөөр хороогдоһон байгаа гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Ерэхэ жэлдэ байрын гэрнүүдые ашаглалгада оруулха хэрэгтэ урда жэлнүүдэйхиһээ һурагүй ехэ мүнгэ табихаар хараалагдана. Совхозуудтахи гэр байрын барилга нилээд үргэдхэгдэхэ байха. Ерэхэ жэлые бүхы дээрэнь абажа харабал, 7 миллион шахуу хүнүүдтэ шэнэ байра үгтэхэ гү, али байрануудынь заһабарилагдан һайжаруулагдаха болоно.

Һургуулинуудай материальна бааза һайжаруулхын тула 550 мянган үхибүүдэй һураха һууритай байшангууд баригдажа, ашаглалгада оруулагдаха. Һургуулиин наһа гүйсөөдүй үхибүүдэй эмхи зургаанууд бүри олон болгогдохо, элүүрые сахилгын хэрэг саашадаа улам һайжаруулагдаха байна. 200 шэнэ больница ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдана.

Нүхэр Герасимов шэнэ техникэ нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ, арадай ажахыдахи экономическа үрэ дүнгүүдые улам һайжаруулха тухай хэлэбэ. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй үндэһөөр республика дотор продукци үйлэдбэрилгэ ехээр нэмэхэ байна.

Ажахын хүтэлбэриин хэм шанарые улам дээшэлүүлхэ, арадай ажахые түсэблэлгын хэрэг һайжаруулха шухала тухайда элидхэлшэ түгэсхэл дотороо тогтожо хэлээ.

ТЭЖЭЭЛЭЭ ГАМТАЙГААР, ЗААБОЛ БУЙЛУУЛАН ЭДЮУЛХЭ МАЛШАДАЙ ШУХАЛА ЗОРИЛГО

3-дахи ФОТОРЕПОРТАЖ

ГИДРОЛИЗОЙ АМТАН ТАНИГДАА

Торийн совхозой малшад, бүхы хүдэлмэришэд адууһа малдаа элдэб тэжээл бэлдэхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулна. Һүүлэй жэлнүүдтэ кукуруза ехээр тарижа, силос элбэгээр бэлдэнэ. Энээнэй ашаар һү һаалинь нилээд дээшэлнэ. Энэ намартаа Хара уһанай һү һаалиин фермэдэ гидролизно аргаар һолоомо буйлуулжа эхилээ. Имэ аргаар тэжээл бэлдэхэ технологи механизатор Д. Семенов түрүүлэн шудалаа.

Нүхэр Семеновой шэмэтэ тэжээл бэлдэжэ эхилһэн үдэр тэрээндэ айлшад олоороо ерээ һэн. Тэдэнэр цехэй хүдэлмэритэй танилсажа, һолоомо буйлуулха технологи үзэжэ, ехэтэ һонирхоо. Механизатор Д. Семенов, совхозой главна зоотехник И. Бальчугов суглараашадые цехэй хүдэлмэритэй танилсуулаа. Гидролизно аргаар буйлуулагдаһан һолоомоёо үнеэдтээ эдюулхыень сугларагшад бүринье һонирхожо хараба. Үнеэд шэнэ тэжээлээ ехэ дурагайгаар, бишыханье үлөөнгүй эдижэрхиһэн байгаа.

Энэ үдэрһөө эхилжэ үнеэдэй тэжээлэй рацион соо гидролизно аргаар буйлуулагдаһан 15 килограмм һолоомо нэмээ һэн. һү һаалинье нэмэжэ эхилээ. Үнеэн бүриһөө үдэртөө 1,5—2 литр һүн урдынхиһаа ехээр абтадаг болобо. Гидролизно аргаар буйлуулагдаһан һолоомо үнеэдтэ үгэхэдэ ашаүрэ ехэтэй гэжэ совхозой һаалишад һайса ойлгонхой. Мүнөө совхозой олонхи фермэнүүдтэ гидролизно аргаар һолоомо буйлуулагдана.

Адууһа малаа һайнаар харууһалһанай, эдеэлүүлһэнэй, мүн шэнэ арга онолнуудые үргэнөөр хэрэглэһэнэйнгээ ашаар совхозой Хара уһанай һаалиин фермынхид һү һааха, гүрэндэ тушааха жэлэйнгээ түсэб аяар ноябрь һарада дүүргэһэн байна.

Зурагууд дээрэ: 1. Совхозойхид мүн үбһэнэй гурил бэлдэдэг юм. Ажахын 1-дэхи отделенидэ механизатор У. Хасуденов (баруун гарһаа) үбһэнэй гурил бэлэдхэнэ. У. Хасуденов фермын бригадир Л. Морозовтой хөөрэлдэжэ байна. 2. Гидролизно аргаар һолоомо буйлуулдаг цехэй хүдэлмэришэн Д. Семенов бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, үдэртөө хэдэн центнер шэмэтэ тэжээл бэлдэнэ.

Ф. СОРОКИНОЙ фототекст

ОРОЛДООГҮЙДЭ ЮУН БҮТЭХЭБ ДАА

Баруун-Хасууртай гэдэг намжаа һайхан нютагта Үдын совхозой (Хориин управлени) 4-дэхи отделени оршодог. Эндэ совхозой 15 мянга шахуу хониин һүрэг, 270-аад толгой бодо мал үсхэбэрилэгдэдэг юм.

Отделениин түбтэй хаяа хадхан Тахяашын һаалиин фермэ оршодог. Эндэнь 140-өөд үнеэдые 8 һаалишад һаажа байдаг. Үбэлэй үедэ зунайхиһаа дутуугүйгөөр һү һааха гэһэн Сэлэнгын совхозой һаалишадай үүсхэлые һайшаагаад, һаалишан, малшан бүхэн улам оролдосотой, эдэбхитэйгээр ажаллахаар шиидэһэн байна. Теэд үнэндөө ажал хэрэгынь хэлэһэн үгэтэеэ зохилдоногүй. Энээн тухай манай газетэдэ шүүмжэлэл гараһан юм. Тиибэшье һаань, энэ фермын ажал хэрэг хуушанайхяараал шахуу үргэлжэлһөөр.

Анханай, эртээнһээ һайса бодомжолонгүйгөөр, шанга хүйтэнэй буужа байхада, 200 үнеэдэй шэнэ байра мүнөө хүрэтэр задагай зайдан байһаар. Һая гараһан тугалнуудынь абаһаар байлгагдаха байрагүйһөө болоһо, һаамхай үнеэдэй ханха зайдан байра соо дүтэ хүрэһэн юумээр орёогдоһон, хушагдаһан тэбхээнсэг соо байлгагдана. Нигэжэ байхадаа, даарахжа, үбшэ хабшанда хүртэжэшье болохо байна бшуу. «Эртээнһээ бодомжогүйгөөр ажаллаһанай, ушжагай нобшоор байһанай хойшолон» гэжэ энээн тухай һаалишад зүб лэ хэлэнэ.

Гидролизно аргаар тэжээл буйлуулжа, эһээжэ амтаруулжа малдаа эдюулхэ тухай үнихэнһөө хойшо Тахяашада хэлсэдэг байгаа. Ехэ хүйтэнэй болоогүйдэ нимэ түхеэрэлгэнүүдээ хабсаргаха гэжэ хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд һайса хөөрэлдэһэн. Теэд анханһаа бодолтойгоор, бүхы юумыень өө мөөгүйгөөр, зүбөөр табиха тушаа анхарха хүн байгаагүй шахуу. Юуб гэхэдэ, һолоомо ууртлаар һайса үлтиртэрнь дэбтээхэ түсхай бүтүү амһарта табигдаха зэабаритай. Нобшор нобшорһоор, юумэ биратайгаар мэдэхэшьегүй аад, ноёрхохо, заабарилха дуратайшуулай олошорһонһоо шалтагаалан, энэ һолоомо дэбтээхэ амһартань асарагдаашьегүй, табигдаашьегүй байһаар зандаа. Гидролизно аргаар буйлуулагдаһан, һолоомо хэршэжэ һайса дабтээжэ, нэмэгдэһэн тэжээлые эһээн шанаржуулха томо амһартанууд руу оруулагдаһан түмэр хоолойнь баһал бодомжогүйгөөр хэгдэһэн, ууралай ехээр орохоор бэшэ, арай нэрии байшоо. Энээл энэ шалтагаанһаа бутаруулагдаһан һолоомонь һайса дэбтээгдэнэгүй. Дутуугаар дэбтээгдэһэн һолоомонь хүсэд эдеэн болоногүй ха юм. Энээн тухай газетэдэшье баһа бэшэгдэһэн, совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй анхаралда табигдаһан байгаа. Теэд мүнөө хүрэтэр энэ дутагдалыень усадхаха гэжэ хэншье оролдоногүй. Отделениин хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд энээн тухай совхозой конторо тээшэ үе үе болоод лэ хонходожо байдаг юм. Теэд эрилтыень түргэн бүтээхэ гэжэ хэншье оролдоногүй.

Багахан сабшалангай, бэлшээриин газартайшье һаа, мал адууһаар бусад зарим отделениинуудһаа олоншье һаа, эдэнэр яһала хүрэхөөр үбһэ, зелёнко хуряажа абаһан. Һаалиин фермын хажууда 500 тонно кукурузын силос дарагданхай. Тоолоходо, гаргажа үзэхэдэ, тэжээл хоолынь зоотехническэ заабариие хангахашьегүй һаа, һү һаали дээшэлүүлхээр хэмжээнүүдые абажа боломоор. Зүгөөр үнэндөө ажалаа багаханаар ше һаань һайжаруулха тухай хэншье эндэ бодомжолноогүй. Үнеэн бүхэндэ 1 килограмм үбһэн, 1 килограмм зелёнко, һааргдаһан литр һүн бүхэндэ 200 грамм талха таряанай зүйл үгэнэ. Тэжээлээ гидролизно аргаар үдэр бүхэндэ буйлуулжа, эһээжэ эдюулхэ гэхэдэнь, ямар нэгэн зүйлынь дуталдашана. Хэрэгтэй болохо кислота, бусад зүйлнүүдээ уридшалан асаргад байха гэхэдэнь, совхозой түбэй хүдэлмэрилэгшэд һаад тойбо тохёолдуулна, эдэ бүгэдые сагсоонь оложо асарнагүй.

Хэрбээ һү һаали ехэдхэхэ гээ һаа, октябрь, ноябрь һараһаа шэмэтэ силос үнеэдтээ эдюулхэ аргатай байгаа. Үнгэрэгшэ хабар хада асарагдаһан 1 тонно түхай карбамидынь мүнөө хүрэтэр хэрэглэгдэнэгүй. Хэды жэлэй саада тээ асарагдаһан карбамид зарим үнеэдынь нормо хэмжүүргүйгөөр, дурааараа эдеэд, гарзалшаһан байгаа. Тэрэ гэһээр карбамид гэхэдэ «хэһэшэһэн» байжа, мүнөө хүрэтэр хэрэглэхэ гэжэ оролдоногүй ха. Оройдоол хэды хоногой һаамхай үнеэдтээ силос эдюулжэ эхилээ, зүгөөр тэрэ карбамидаа хадагалһан зандаа.

Түс фермэ шадар һолоомо хүрэхөөр бии. Гэбэшье тэжээлээ эртээнһээ гамнахын зорилгоор һолоомо ууралаар дэбтээжэ, үнеэдтээ эдюулхэ тушаа анхарал табигданагүй. Үнгэрэгшэ жэлдэ 8 һаалишан бүхэн түс бүридөө һолоомо ууралаар дэбтээхэ амһартатай байһан. Тэрэнь мүнөө хүрэтэр заһагдаагүй, бэлдэгдээгүй.

Һүүлэй үедэ һү һаалинь Тахяашын фермэдэ нэгэ бага дээшэлбэшье, үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3—4 литрһээ дээшэ гаранагүй. Дээшээ гарахашье арганьгүй. Юуб гэхэдэ, һаамхай үнеэн бүхэндэ 7—8 тэжээлэй единицэ үгтэхэ аад, бодото дээрээ хахадташье хүргэгдэнэгүй. Гадна һүнэй тоһолиг дээшэлүүлхын түлөө үнеэдээ шабхажа һааха тухай бодомжологдоногүй.

Үдын совхозой хүтэлбэрилэгшэд Тахяашын фермын ажал хүдэлмэри һайжаруулха тухай хооһон хөөрэлдөө хэхэеэ болижо, бодото хэмжээ түргөөр абаха бэзэ гэжэ найдахаар. Тиигээ һаань, һү һаалияа түс фермынхид дээшэлүүлжэ шадаха, дээшэлүүлхэ аргатайшье.

Д. ЧИМИТОВ,
манай түсхай корр.

СТАВРОПОЛИИН БЭЛШЭЭРИ УУЖАМ ГҮ?

Октябрьска совхозой хонишон Даши Доржиевич Намдаков арба нэгэн жэлэй туршада хонидоо адуулна. Тэрэнэй ажал хэрэг «Социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэ» гэһэн значогоор шагнагдаһан, коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна. Хонишоной ажалай амжалтада ямаршье хизаарлалта үгы ха юм. Нүхэр Намдаков совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй дурадхалаар Ставрополиин хонишодто ошожо ерэбэ. Хизаарай «Большевик» совхозой эрхим хонишод тэдэниие хүндэтэйгөөр угтаа.

Даши Доржиевич ороной солото хонишон Социалис Ажалай Герой Харечкынай отара дээрэ һара шахуу байжа, практика гараба. Баян дүй дүршэлтэй танилсаһан хонишон Намдаков совхоздоо бусажа ерэнхэй. Мүнөө тэрэ мэдэжэ, ойлгожо ерэһэн мэдэрэл шадабариая хонишон нүхэдтөө хөөрэжэ үгэнэ.

Зэдын управлени.

Н. ЗАЙЦЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. И. Микоян Финлянди ошохонь

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. И. Микоян манай хани барисаата Финляндида юрын хэрэгээр энэ оной декабриин 21-һээ 23 болотор аяншалхань.

Советскэ Союзай болон Финляндиин һонирходог асуудалнуудаар А. И. Микоян, Финляндиин президент Урхо Кекконен аяншалгын үедэ һанамжануудаа мэдэлсэхэ юм.

А. И. Микоян Финляндиин президент Урхо Кекконендэ Ленинэй орден барюулха. Советскэ Союзай болон Финляндиин хоорондо хани ёһоной, хүршэ һайн харилсаа хүгжөөхэ хэрэгтэ элитэ ехэ габьяатай байһанайнгаа түлөө уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулха, эб найрамдал бэхижүүлхэ талаар эдэбхитэй ябуулга хэһэнэйнгээ түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумээр 1964 оной сентябриин 18-да энэ орденоор тэрэ шагнагдаһан байгаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

СССР-эй Министрнүүдэй Совет амаралтын үдэрые 1965 оной январиин 3-най воскресениһээ январиин 2-ой субботодо болгохо гэжэ тогтообо.

РОССИН КОММУНИСТНУУДАЙ КОНФЕРЕНЦИ

Россин Федераци дотор областной партийна конференцинүүд болоожо, КПСС-эй Центральна Комитедэй ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, промышленна ба хүдөөгэй областной партийна организацинуудые нэгэдхэлгэ дүүргэжэ байна. Территориально-үйлэдбэриин шэнжэ баримталан, КПСС-эй Уставай үндэһөөр, партийна организацинуудые байгуулдаг гурима тэхэрин оролго арадай ажахын бүхы һалбаринуудые, соёлой байгуулалтые хүтэлбэрилгын хэрэг һайжаруулха байха гэжэ конференцинүүдтэ хабаадагшад тэмдэглэнэ.

Делегадууд областной партийна организацинуудай дүүргэхэ зорилгонуудые зүбшэн хэлсэнэ, дутуу дунданууды элирүүлнэ, промышленна үйлэдбэриин саашанхи ургалта, хүдөө ажахын хүгжэлтэ, ажалшадай культурно-ажаһуудалай эрилтэ хэрэглэмжэ хангалга һайжаруулха аргануудые хараална. Эдэ конференцинүүд «Областьнуудай, хизаарнуудай промышленна болон хүдөөгэй партийна организацинуудые нэгэдхэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй тогтоолые бүрин һайшаана.

Белгородско, Брянска, Владимирска, Волгоградска, Воронежско, Горьковско, Калининска, Кировскэ, Куйбышевска, Курска, Орловско, Пензенскэ, Рязанска, Саратовска, Тульска, Ульяновска, Челябинска ба РСФСР-эй бусад хэдэн областьнуудта конференцинүүд болоо.

Эдэ конференцинүүд КПСС-эй шэнэ обкомуудые һунгаба. Обкомуудай эмхидхэлэй пленумууд дээрэ партиин областной комитедүүдэй нэгэдэхи секретарьнуудаар: Белгородско областьдо — Н. Ф. Васильев, Брянска—М. К. Крахмалев, Владимирска—М. А. Пономарев, Волгоградска—А. М. Школьников, Воронежско—С. Д. Хитров, Горьковско—М. Т. Ефремов, Калининска—Н. Г. Корытков, Кировскэ — Б. Ф. Петухов, Куйбышевска—А. М. Токарёв, Курска—Л. Г. Монашев, Орловско—Н. Ф. Игнатов, Пензенскэ—Л. Б. Ермин, Рязанска—К. Н. Гришин, Саратовска—А. И. Шибаев, Тульска—И. Х. Юнак, Ульяновска—А. А. Скочилов, Челябинска—Ф. Ф. Кузюков гэгшэд һунгагдаа.

(ТАСС).

СССР-эй ГАДААДЫН ХЭРЭГҮҮДЭЙ МИНИСТЕРСТВЭДЭ

Конгоһоо (Леопольдвиль) СССР-тэ байдаг дипломатическа түлөөлэгшые декабриин 15-най үдэр СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэ урижа, тэрээндэ нимэ мэдүүлгэ хэгдэһэн байна:

Конгоһоо (Леопольдвиль) СССР-тэ байдаг дипломатическа түлөөлэгшын Советскэ Союз тушаа харша ябуулга хэдэг байһандань Москвада анхарал хандуулаа. Энэ харша ябуулгань империалистнуудай табимал М. Чомбейн Конгодохи засагые эзэмдэһэнһээ хойшо илангаяа хэтэрээд, энээнһээ уламжалан Конгын засагайхидай зүгһөө Советскэ Союзда, Африкын арадуудтай хани барисаата, харилсаагаа, аха дүү ёһоной холбоогоо улам хүгжөөхэ гэһэн СССР-эй эб найрамдалта гадаадын политикада эсэргүү, дайсан харша хардалга гүрдэлгэгэ ябуулгань улам дэбэрһэн байна.

Тиимэһээ Конгын (Леопольдвиль) дипломатическа түлөөлэгшэ саашадаа Москвада байжа шадахаяа болёо гэжэ Советскэ правительство тоолоно.

Таджикистанай хлопогшодой ехэ илалта

Хлопок бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэжэ ажалай ехэ илалта түйлаһантайнь дашарамдуулан, Совет Таджикистанай ажалшадые КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет халуунаар амаршалан, баяр хүргэбэ. Республикын колхозууд болон совхозууд бэлэдхэлэй пунктнуудта 545 мянган тонно сэбэрлэгдээгүй хлопок тушаагаа. Энэ республика нимэ ехэ хлопок түрүүшынхеэ бэлэдхэбэ.

ИНТЕНСИФИКАЦИИН ЗАМААР

ЛУГОВОДУУДАЙ АЖАЛ ОНЬҺОЖОРУУЛХА САГ ЕРЭЭ

СЭЛЭНГЫН СОВХОЗ нуга сабшалангаар элбэг юм. Эдэ нуга сабшалангуудые хараад байхадаа, тус ажахы үбэлжэлгэ бүхэндэ гүрэнһөө нэмэлтэ тэжээл эрижэ абадаг гэжэ хэлэхэнь эшэгүүридэй. Үбһэ тэжээлэй дуталдадаг дээрэһээ ниимэ ушар тохёолдодог байгаа бшуу. Сабшалан тухай хэлэхэ болоо һаа нимэ. Тамчада 2800 гектар сабшалан байха. Сагаан голой уһалууриин системэһээ энэ уһалагдадаг. Газарайнь нюруу тэгшэ, таарамжатай. Тиимэһээ ямаршье машина техникэ хэрэглэхэдэ хамаагүй. Сабшалан һайжаруулха, үбһэ ногоо сабшаха, хуряаха хүдэлмэри дууһан оньһожоруулжа боломоор.

Сабшалангаймнай баһэниинь Сэлэнгэ, Химнэ мүрэнэй эрье, аса һалаа шадар оршодог юм.

Тамчын сабшалангай хүрьһэн ургаа ехэ үрэжэлтэй. Үбһэ ногоониинь гэхэдэ, балай олон янза бэшэ юм. Элдэб янзын улаан үбһэн ехэнхинь ургадаг. Залаата элдэб ногоон, бөбово ногоон тон үсөөхэн. Тиигэдшье нуга сабшалангай ургаса тон ахир багахан. Ургасын нимэ багаар гарадаг, бага тэжээлэй хуряагдадаг дээрэһээ ондоо тээһээ тэжээл эрһэхэ баатай бологдодог. Га бүхэнэй 3—3,5 центнер үбһэн хуряагдадаг байгаа бшуу.

Яахадаа оройдоо 3 центнер байгааб? Наһажаал хүнүүдэй хөөрэлдэдэгөөр, сабшалангай газар ехээр муудажа байна. Нэлэнхы ехэ газар эндэ тэндэ уһа намаг болошонхой, үбһэ ногоониинньшье үдхэн һайнаар ургахаяа болишоһон. Эдэ наһатайшуулай хэлэһээр, урдань шэмэтэй һайн бобово, залаата үбһэ ногоон ехэнхидээ ургадаг, ногоониие үдхэноор гарадаг байһан. Иигэжэ эрхим шанартай үбһэ ногоон элбэг баянаар хуряагдадаг һэн.

Химнын нуга сабшалангай газар муугаар хэрэглэгдэдэгһээ ургаса багатай болоо бшуу. Юуб гэхэдэ, сабшаландаа үтэгжүүлгэ хэхээ болишообди. Һүүлэй жэлнүүдэй туршада гол түлэб кукуруза таридаг газарта наг шэбхэ гаргагдадаг байгаа. Гадна сабшалан уһалха заабари хазагайруулагдадаг һэн. Энээнһээ болоходо, нуга сабшалан зарим тээгээ үнгэрүү багаар, заримдаа үлүү ехээр уһалагдашадаг байгаа.

СОВХОЗОЙ ДИРЕКЦИ, мэргэжэлтэд үнгэрэгшэ жэлһээ хойшо нуга сабшалангайнгаа газар һайжаруулха, ургасынь дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые абаа. Тиигэжэ Бурядай комплексно эрдэм-шэнжэлэлгын институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Рампиловада хандаһан байна. Нуга сабшалангай газар һайжаруулха туршалгануудые хыт гэжэ гүйһан юм. Иигэжэ түсхай туршалгын хүдэлмэри бэелүүлэгдэһэн. Туршалгын үедэ тодорхойлогдоһон сорсололгонуудые хараада абтаа. Тиигэжэ нуга сабшалангайнгаа газар яаралтайгаар үтэгжүүлхэ, тэндээ наг шэбхэ, нютагай, минеральна үтэгжүүлгэ гаргаха, үбһэ ногоондо нэмэлтэ тэжээл болгон микроэлементнүүдые хэрэглэхэ, шулуу нүүрһэнэй зүйлһөө бүридэдэг бодос хэрэглэхэ ушартай болоо бшуу. Гадна нуга сабшалан зүбөөр уһалха, сабшалангай ургаса эрид һайжаруулха ушартай байгаа. Тиихэдэ нуга сабшалан һайжаруулха хүдэлмэри имагтал оньһото машинын хүсөөр хэгдэхэ, сабшалангай гектар бүхэнэй ургаса ехэдхэхэ гол зорилго табигдаһан.

Эдэ бүхы хүдэлмэри хэн хэхэ ёһотойб гэжэ асуудал табигдаа. Хэр бээ участок бүхэндэ звенонуудые бии болгоо һаа, бар хүсөөрөө хүдэлхэ ушар гараха байгаа. Тиигэдшье түсхай машина техникэ совхоздо дуталдаха һэн. Энээниие хараада абажа, оньһожоруулагдаһан түсхай отряд бии болгохо гэлсээ һэмди. Энэ отрядай даагшаар ахалагша мелиоратор А. М. Гусев табигдаһан. Иигэжэ хоёр жэлэй туршада тус отрядайхид нуга сабшаланда 7712 тонно наг шэбхэ, тэрэ тоодо энэ жэлдэ 4856 тонно гаргаа. Гектар бүхэндэнь 30—40 тонно хүртэхөөр шэбхэ тараагдаад, 156 гектарта үтэг хэгдэһэн байна.

Нуга сабшалан дээгүүр урдаһан уһа хэрэгтэй газартань абаашахын зорилгоор гаргагдаһан зарим наг шэбхээр хаалта хэгдэһэн юм. 80 гектарта минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэгдэһэн, үбһэ ногоондо нэмэлтэ тэжээл болгон микроэлементнүүд (бор, марганец, йод) баһал хэрэглэгдэһэн байна. 122 гектар нуга сабшалан һайжаруулагдаһан. Тэндээ хоёр дахин дисковани хэхэдээ, газарайнь хүрьһэн нягтаруулагдаһан юм. 230 гектарта дисковэ лущильнигаар хүрьһэн һэрхиилгэгдэжэ, борнойлогдоһон.

Сабшалангай газарта ургаһан элдэб бургааһа бүртэгэнөө һалгаха саг тулаа. Эндэ гербицид туһа хээ. 225 гектар нуга сабшалангай газарта ядохимикат сасагдажа, тэндэхи бургааһан хосорон һалаа. Сабшалан зүбөөр уһалхын түлөө нэмэжэ һубаг ханаабууд малтагдаһан, уһа таарулан табиха элдэб түхеэрэлгэ, хаалтанууд хэгдэһэн.

Эдэ бүхы хүдэлмэриин аша үринь ямар байгааб? Энэ жэлдэ һайжаруулагдаһан нуга сабшалангаймнай газарһаа 6 мянган центнерээр үлүү ехэ гэхэ гү, али 22 мянган центнер үбһэ ногоон хуряагдаба. Луговод П. С. Лазовой гэгшын хүтэлбэреэр үтэгжүүлэгдэһэн (үнгэрэгшэ, энэ жэлдэ) газарай гектар бүхэнһөө 17—22 центнер үбһэн абтаһан байна. Д. Богдановай шэбхэжүүлһэн 14 гектарай тус бүриһөө 16 центнер ургаса хуряагдаһан юм. Гэхэ зуура энэ газар урдань сабшагдадаггүй байгаа бшуу. Энээнтэй хамта, нуга сабшалангай участок бүхэнэй звенонуудта бэшэ, харин дүршэлтэй луговодуудта даалгагдадаг байһаниинь тэмдэглэе.

Оньһожоруулагдаһан түсхай отрядайхид нуга сабшалан һайжаруулха хүдэлмэри хэхэтэйгээ хамта, кукуруза, горох, шэниисэ уһалагдадаг тараалаанда ургуулһан, нэгэ жэлэй ногоо тариһан байна. Энэмнай алдуу болоо гэжэ бидэнэр мэдэрэнхэйбди. Юуб гэхэдэ, сабшалангай ногоо харууһалан ургуулха эгээл харюусалгатай үедэ отрядайхид гансахан лэ кукуруза, горох, бусад таримал ургамалнуудаа харууһалаа. Үнэндөө лугомелиоративна отрядайхид гансал нуга сабшалангаа даажа ябаха ёһотой. Энэ отряд совхозой дирекцидэ сэхэ мэдэлтэй байха болоно. Түсхай машина техникэ даалгагдаха, оролдосотой бэрхэ хүнүүд эндэнь томилогдохо ушартай. Бульдозерно түхеэрэлгэтэй, погрузчиттай, хоёрһоо үсөөн бэшэ «ДТ-54» түхэлэй трактор, «Беларусь» түхэлэй табан трактор, тракторай арбан тэргэтэй, шэбхэ сасан тараадаг табан машинатай, «ДТ-20» гү, али «Т-40» түхэлэй трактор шэбхэ бутаруулан тарааха плугтай байха болоно. Үбһэ ногоондо нэмэлтэ тэжээл болгон оруулха микроэлементнүүд отрядта үгтэхэ болоно. Мүн бургааһа бүртэгэнөө үгы хэхэ гербицидтэй, тэрээнээ сасаха «ОВТ-1» түхэлэй машинатай, бульдозер, бургааһа отолон һалгаха түхеэрэлгэтэй «С-100» түхэлэй хоёр тракторта, бусадшье хэрэгтэй техникэтэй байха болоно. Энэ отрядые агроном-луговод даабал таарамжатай. Уһатай намагтай газар хатаахын түлөө энэ отрядайхидта «Э-352» түхэлэй экскаватор даалгабал һайн һэн. 4500 гектар бүхы сабшалангаа иимэ отрядта бидэнэр даалгахамнай.

ЛУГОВОД Герасимовай жэшээгээр, зүбөөр, эрдэм ухаанай, техническэ шэнэ үндэһэ һуури дээрэ сабшалан һайжаруулха саг болобо.

1965—70 онуудай туршада нуга сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ хэмжээ ябуулганууд совхоздомнай хараалагданхай. Тэрээнэй ёһоор, энэ жэлһээ хойшо нютагай бүхы үтэгжүүлгэ сабшаланда гаргахабди. Жэл бүри дунда зэргээр 10—11 мянган тонно гаргагдадаг болохо. Иигэжэл шэнэ газар улам ехээр шэбхэжүүлэгдэхэ. Жэл бүхэндэ 300—350 гектар сабшалангай газар шэбхэжүүлэгдэхэ гэхэ гү, али 1970 ондо 1800—1900 гектарта хүргэгдэхэнь. Энэ жэлдэ сабшалангайнгаа газарта 5000 шахуу тонно шэбхэ гаргаһан тухайгаа хэлээ һэмби. Нуга сабшалангай шанартай һайн элдэб ногоо элбэгжүүлгын, ургасынь дээшэлүүлхын түлөө микроэлементнүүдые улам ехээр хэрэглэхэбди. Жэл бүри 400 гектар сабшаланда иимэ үтэгжүүлгэ хэрэглэгдэхэ. Гэхэ зуура ажахыдамнай ядохимикат сасадаг нэгэл машина бии. Хамтадаа 3 иимэ машина хэрэгтэй болохо. Республикын «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэйхид хаа хаанагүй сабшалан һайжаруулха хүдэлмэриин хэгдэжэ байһаниие хараадаа абажа, хэрэгтэй лугомелиоративна техникэ асарха бэзэ гэжэ найдагдана. Асаргадахадань абаха ажахынууд олон байха.

Ургаса муутай сабшалангай газарта түсхай хэмжээнүүд абтаха. Бүхыдөө үбһэ ногооной биратай ургадаггүй 1500 гектар газар бии. Жэл бүри иимэ 250 гектар газарай ургаса һайжаруулагдаха. Ургаса муутай газар хүндэ борнойгоор борнойлогдохо, газарайнь хүрьһэн гүнзэгыгөөр һэрхиилэгдэхэ, элдэб ногоон таригдаха. 1965 онһоо сабшалангаа ээлжэлүүлэн сабшадаг болохобди. Иигэжэл сабшалангаймнай үбһэ ногоон хүсэд эдеэшэтэрээ ургаха, үрэжэхэ болоно. Гадна бэлшээриинцье үбһэ ногоон ээлжэлүүлэн хэрэглэгдэхэ.

1965—67 онуудай туршада 350 гектар уһа намагтай газар хатаагдажа, ургасань һайжаруулагдаха. 1966 ондо Сагаан голой уһалууриин түхеэрэлгэ шэнэдхэн заһабарилжа дүүргэгдэхэ. Иигэжэ нуга сабшалангаа уһаар дутаахаяа болихобди.

Эндэ дурдагдаһан бүхы хүдэлмэриин бодотоор бэелүүлэгдэхэдэ, ойрын жэлнүүдэй туршада манай совхоз нуга сабшалангайнгаа ургаса 2—2,5 дахин ехэдхэжэ, 50—60 мянган центнер үбһэ хуряаха юм. Иигэжэ ниитынгээ мал үбһэ тэжээлээр гүйсэд хангадаг болохобди. Хойто жэлдэшье 30—35 мянган центнер үбһэ бэлдэхэ зорилго табигдана.

Н. МЕЛЬНИКОВ,
Сэлэнгын совхозой директор.

ЗҮҮН-СИБИРИИН СОВНАРХОЗДО

ШЭНЭ БАРИЛГА САГ СООНЬ АШАГЛАЖА ЭХИЛХЭ

Промышленна үйлэдбэри үргэдхэхэ эгээл шухала арга боломжонуудай нэгэн юуб гэхэдэ, шэнээр баригдаһан предприятинуудые саг сооинь ашаглалгада тушаалга болоно. Иимэ арга боломжо экономическа районой эрхэ байдалда айхабтар шухала. Юуб гэхэдэ, район дотор капитальна барилга олоор эрхилэгдэжэ, хэдэн арбаад промышленна предприятинууд жэл бүхэндэ ашаглалгада тушаагдана.

Совнархоз дотор долоон жэлэй туршада үйлэдбэрилэгдэхэ продукциин бүхы хэмжээнэй гурбанайнь хоёр хуби ашаглалгада шэнээр тушаагдаһан предприятинуудта бүтээгдэхээр хараалагданхай. Тиимэһээ шэнэ объектнүүдые саг соонь барижа дүүргэхэ, ашаглалгада оруулха асуудалда промышленностиин бүхы һалбаринуудай хүтэлбэрилэгшэдэй анхарал хандуулагдаха ёһотой.

1959 онһоо энэ жэлэй хахад болотор экономическа район дотор промышленна 102 томо предприяти ашаглалгада тушаагдаба. Нефть илгаха, химическэ продукци үйлэдбэрилхэ томо предприяти болохо Ангаро-Усольско нефтехимическэ комплекс, Эрхүүгэй алюминиевэ заводой, Ангарска керамическа, гипсовэ заводуудай, Тулунска шэлэй заводой, Улаан-Үдын нооһо угаадаг фабрикын шэнэ цехүүд бэлэн болгогдоо. Петровск-Забайкальска металлургическа завод, Нерчинскэ рудоуправлени үргэдхэгдэжэ, хүсэ шадалынь ехэдхэгдээ. «Забайкалзолото», «Лензолото» трестнүүд болон бусад объектнүүдтэ шэнэ түхеэрэлгэ тодхогдоһон байна.

Ерэхэ жэлдэ олон шэнэ предприяти ашаглагдажа эхилхэ. Ангарска керамическа зүйлнүүдэй заводой, Тулунска шэлэй заводой хүсэ шадал, Петровск-Забайкальска заводой мартеновскэ печшэн хараалагдаһан хэмжээнэй зэргын продукци түрүүшын квартал соо үгэжэ эхилхэ. Тулунска, Юртинскэ модо хюрөөдэлгын, модо болбосоруулгын комбинадууд хараалагдаһан хэмжээндээ хүргэгдэхэ. 1964 ондо ашаглагдажа эхилһэн Улаан-Үдын нооһо угаадаг фабрикын түхеэрэлгэ аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулагдаха. Мүнөө энэ фабрика хүсэндөө хүргэгдөөгүй, тэрэнэй бүтээсэ хараалагдаһан хэмжээнэй дүрбэнэй нэгэ хуби болоно.

Баригдажа дүүргэгдэһэн шэнэ предприятинуудые богони болзор соо хэрэгтэй хүсэндэнь хүргэхэ, ехэ продукци үйлэдбэрилдэг болохо талаар саг үргэлжын ажал эмхидхэхэ, һайн үрэ дүн харуулһан хүдэлмэришэдые урмашуулжа байха гэжэ управлени, комбинат, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдые арадай ажахын совет уялгалба.

ШУХАЛА НЭГЭ ЭРИЛТЭ

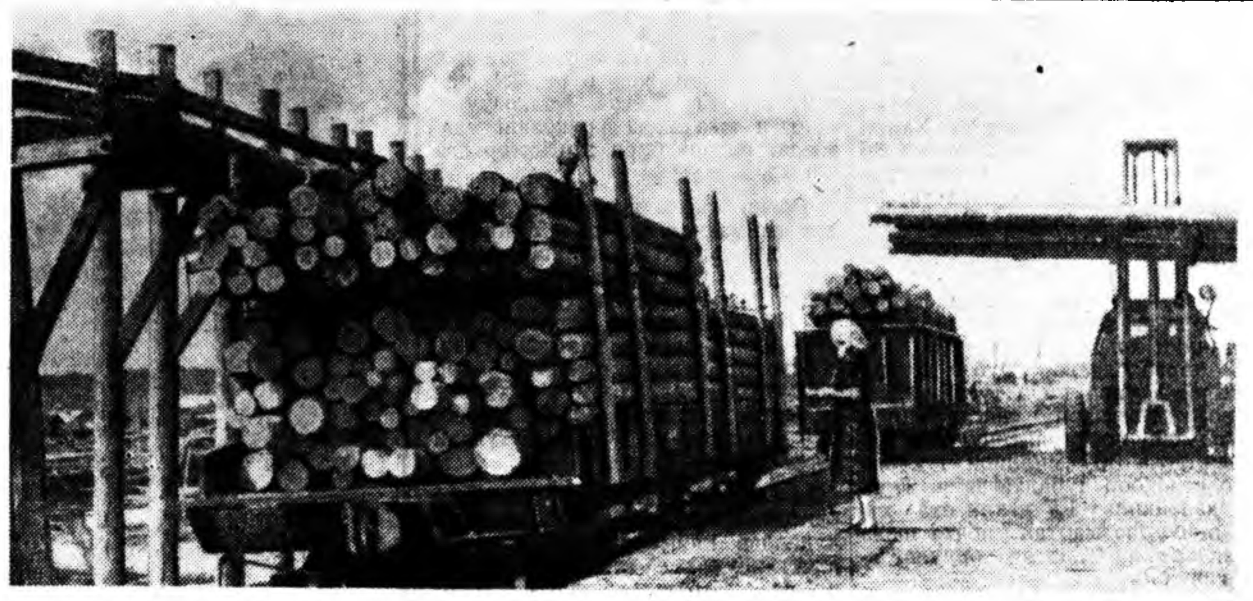
Үйлэдбэриие нарижуулан һайжаруулхын тула предприятинуудай холбоо барисаа бэхижүүлхэ, хамжалгын аргаар детэль зүйлнүүдые бэе бэедээ тушааха хэрэгые хүгжөөхэ тон шухала. Хамжалгын аргаар тушаагдаха продукци саг соонь үйлэдбэрилжэ, хэрэгтэй предприятинуудта эльгээжэ байбал, үйлэдбэриин түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэдэг гэжэ мэдээжэ.

Экономическа районой предприятинууд энэ аргаар тушаагдаха продукци ехэнхидээ саг болзор соонь үйлэдбэрилжэ, захигшадтань эльгээнэ. Шэрэм, булад шудхалаа, элдэб янзын деталь, узел гэхэ мэтэ захиһан предприятинуудта хэрэгтэй хэмжээнэй зэргээр эльгээгдэнэ. Олон предприяти, тэрэ тоодо Дарханай горно түхеэрэлгын завод, Тарбагатайн станок бүтээлгын болон бусад заводууд хамжалгын аргаар продукци бүтээхэ энэ жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэнхэй.

Гэхэтэй хамта, районой зарим предприятинууд продукци үйлэдбэрилжэ ондоо завод, фабриканuудта, мүн бусад экономическа район эльгээхэ даабаряа муугаар дүүргэнэ. Тиимэһээ үйлэдбэриин түсэб дүүргэхэ хэрэгтэ һаад ушаруулагдана. Усольско горно түхеэрэлгын завод шэрэм шудхалаа эльгээхэ түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Энэ ушарһаа Тарбагатайн станок бүтээлгын, транспортна түхеэрэлгэ бүтээдэг Забайкальска, Улаан-Үдын «Теплоприбор» заводуудта бэрхэшээл тохёодоһон байна.

Хоорондоо хамжан ажалладаг предприятинуудай продукци үйлэдбэрилхэ түсэбэй хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байһан тухай асуудал арадай ажахын советэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Энэ талаар бии байһан дутагдалые усадхаха гэжэ управлени, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ заагдаба. Мүн 1965 ондо таһалгаряагүй һайнаар продукци үйлэдбэрилхын тула хоорондоо хамжан ажалладаг предприятинуудай үйлэдбэриин хэмжээе эртээнһээ тодорхойлхо, тэдэнэй хоорондо ажахын договор баталха ямар продукци ямар болзор соо тушаажа абаха тухайгаа хараалха гэжэ предприяти, комбинат, управленинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ дурадхагдаа. Энэ асуудал ойрын үдэрнүүдтэ шиидхэгдэхэ ёһотой.

Е. КУДЗИ.

Жэлэй дүүрэтэр тоотойхон үдэр үлэбэ. Эдэ үдэрнүүдтэ республикымнай модо бэлэдхэлэй промышленностиин предприятинуудта социалис мүрысөөнэй эршэ улам шангадана. Жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэхын түлөө хүдэлмэришэн, механизатор, бригада бүхэн хабэ шадалаа харуулна. Шулуутайн, Хандагатайн, Баргажанай, бусад леспромхозуудта модо бэлэдхэлгэ дээрэ техникэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдана, нормоёо үлүүлэн дүүргэгшэдэй тоо улам олошорно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хандагатайн леспромхозой доодо складта вагонуудта модо ашаалжа байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

КОММУНИСТ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

ТҮРҮҮ ҮҮРГЭНЬ ЭЛИТЭ

Улаан-Үдын Ленинэй үйлсөөр оршодог эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдадаг магазиниие хотыншье, хүдөөгэйшье хүн зон һайса мэдэхэ байха. 2—3 жэлэй саада тээ эндэ орожо ерэхэдэ нэгэ тиимэшэг байдаг һэн. Ээлжээн ехэ, хүн зон хүлеэжэ ядашаһан хэбэртэй. Ариг сэбэрэй талааршье һайн гэхын аргагүй. Наймаанда юун бииб, ямар зүйлнүүдые худалдажа абамаар бэ гэжэ мэдэхэнь даб дээрэ бэрхэтэй. Витринэдэ гурим багатай, наймаалагшаһаа һурабал, харюусахыень хүлеэхэш, үгышье бол, урдаһаашни зандараад абаха. Худалдаа наймаа хэхэ түсэб даабаряашье тус магазинайхид дүүргэдэггүй байһан юм.

Саашадаа яалтай гээшэб, городойнгоо тэг дундань байһан магазинай хүдэлмэри һайжаруулхын тула ямар хэмжээ абалтайб гэһэн асуудал горпищеторгын дирекциин, партийна организациин үмэнэ гараһан байгаа.

Тус магазинда һайн наймаалагшадые, нэн түрүүндэ ажал хэрэгээ мэдэхэ, үнэн сэхэ хүтэлбэрилэгшые оложо табиха гэжэ шиидэгдээ һэн.

Тиигэжэ тус магазиниие даагшаар урдань худалдаа наймаанай эмхи зургаануудта үни удаан ажаллажа, яһала дүй дүршэлтэй болоһон коммунист Лариса Соломоновна Пантелеева эльгээгдээ бэлэй.

Теэд «шэнэ эзэн шэнэ хамуур баридагтал» гэдэг ёһоор, нүхэр Пантелеева түрүүшын үдэрһөө магазинайнгаа бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ табиһан байна. Хүдэлмэридөө эртүүр ерэжэ, магазинай нээгдэтэр хүдэлхэ газараа һайса бэлдэхэ, хэрэгтэй эд бараагаа абажа, витринэдээ зүбөөр, хүнэй анхархаар табиха, ариг сэбэрые сахиха, заабол худалдан абагшадай мүнгыень кассада гүлүүлжэ, эдеэ хоолой зүйлнүүдые үгэхэ, худалдан абагшадта анхаралтайгаар хандаха гэхэ мэтэ гол асуудалнуудта һаналаа табилай.

Эхилһээр эдэ эрилтэнүүдтэ дурагүйшүүл олдобошье, зүб юумэ зүбөө олоһон байгаа. Теэд дээрэ дурдагдаһан эрилтэнүүд худалдаа наймаанай юрын гурим болодог ха юм. Энээн дээрэһээ абажа хэлэбэл, эндэхи наймаалагшад һаял өөһэдынгөө ажалай ёһо гуримда дадаба гээшэл. Тиигэжэ коммунист Лариса Соломоновнагай оролдолгоор магазинай хүдэлмэри һайжарха тээшээ түрүүшынгээ алхам хэбэ.

Нэгэтэ ажалайнгаа дүн тухай хэлсэжэ байхадаа, магазиниие даагша коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөндэ оролсохо тушаа дурадхал оруулба. Ажал хэрэгэйнгээ һайжаржа, урагшатай ябадаг болохо байһаниие хаража байһан нүхэдынь арсангүй, энэ дурадхалыень дэмжээ бэлэй. Хүн бүхэн һуралсаха, эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ хэрэг гараба. Техминимум шудалха кружок эмхидхэгдээ. Мүнөөнэй улас түрын политика шудалха кружогые нүхэр Пантелеева өөрөө хүтэлбэрилжэ оробо. Тиигэжэ магазинайхид бүлтэдээ һуралсажа эхилбэ.

Бүлтэдээ нэгэн һанал бодолтойгоор хүдэлжэ, хэрэг ажалайнгаа түлөө оролдожо эхилхэдэнь, амжалташье түйлагдажа эхилээ бэлэй. Тус магазин түсэб даабариингаа дүүргэлтээр городойнгоо магазинуудай дунда түрүү зэргэдэ гарадаг болобо. Эдэ бүгэдыень хараада абажа, үнгэрһэн жэлэй мартын 8-нэй һайндэрөөр горпищеторгын 83-дахи магазинайхидта коммунис ажалай коллектив гэһэн үндэр нэрэ зэргэ олгогдоһон байна.

Тэрэ гэһээр хоёр жэл шахуу саг үнгэржэ байна. Эндэхид урданайхидаал оролдосотойгоор ажаллажа, коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргые үндэр дээрэ үргэжэ ябаһаар. Һараһаа һара бүридэ эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдаха түсэб дүүргэгдэдэг. Худалдан абагшадай зүгһөө нэгэшье гомдол орохоёо огто болинхой.

Хэдэхэн жэлэй саада тээ гээгдэжэ ябаһан коллективые мүнөө танихань бэрхэтэй. «Һураһан юумэ һураар татуулхагүй» гэжэ дэмы хэлсэдэг бэшэ. Дуратай дурагүйгөөр кружогуудта һуралсажа эхилһэн нүхэднай мүнөө аха нүхэр Пантелеевагайнгаа жэшээгээр эрдэм мэргэжэлээ үсэд шангаар дээшэлүүлжэ оронхойнууд. Лариса Соломоновна худалдаа наймаанай институдай 4-дэхи курсда эрхимээр һурана. Наймаалагшад комсомолшууд Свеженцева, Москвитина гэгшэд Эрхүүгэй худалдаа наймаанай техникумэй студентнэр, Кубышкина, Балханова гэгшэд үдэшын һургуулиин 9—10-дахи классуудай һурагшад.

Нэгэ хүн дайнай поли дээрэ сэрэгшэ бэшэ гэжэ урданай ород үгэ бии. Теэд энээнэй удхань мүнөө тон ондоо болонхой ааб даа. Нэгэ хүншье сэрэгшэ байдаг ха юм. Илангаяа энэмнай коммунист хүн байбал, бүришье ондоо удхатай. Богонихон болзорто эбтэй эетэй коллективэй бии болоһондо, эндэхидэй коммунис ёһо гурим баримталжа ажалладаг, ажаһуудаг болоһондо партиин гэшүүн Лариса Соломоновнагай түрүү үүргэнь элеэр эндэ харагдана бэшэ гү.

Д. КОЛМАКОВ.

Яхадта шанга хүйтэн боложо байна. Тиигэбэшье алмазта хизаарай харгынуудаар машинануудай ябалга һүни, үдэршье таһалданагүй. Руднигууд болон шанаржуулгын фабриканuудта, алмаз малтан абадаг промышленностиин барилгануудта эдэ харгынуудаар ашаан шэрэгдэжэ абаашагдана. Зураг дээрэ: Ленско-Мирный гэжэ замаар автомашинануудай колонно ябажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Үзэг бэшэг мэдэхэгүйе усадхаха тухай В. И. Ленинэй Декредэй гараһаар 45 жэлэй ойдо

АРАД ЗОМНАЙ ҮРГЭЛЖЭДӨӨ ЭРДЭМ НОМТОЙ БОЛОНХОЙ

Хаанта Росси эрэшүүлэй 70 шахуу процентнь, эхэнэрнүүдэй 90 шахуу процентнь үзэг бэшэг мэдэхэгүй байһан юм. Хаанта засаг арад зониие гэгээрүүлхэ тон дурагүй байгаа. Россин заха хизаар гэгдэдэг Дунда Азиин, Хойто Кавказай ба бусад нютагуудтахи арадуудай дунда үзэг бэшэг мэдэхэ хүн олдохоёо, шухаг байһан. Росси дотор ажаһуудаг олохон арадууд (башкирнууд, туркменүүд, кара-калпагууд, ненцүүд, чукчинууд, эвенкүүд) өөһэдын үзэг бэшэггүй, хэдэ миллион украинецууд, белоруссууд, латышууд, литовецууд, эстонецууд ба бусад олон арадууд түрэлхи хэлэн дээрээ һургуули тогтоохо эрхэгүй байгаа. Росси үзэг бэшэг мэдэлгын талаар Европодохи һүүлшын һуури эзэлдэг һэн.

«Һуралсал болбосоролой, соёл гэгээрэлэй ба эрдэм мэргэжэлэй талаар Росси́һаа ондоо иимэ ехээр дээрмэдэгдэһэн арад зонтой, иимэ зэрлиг нэгэшье орон Европодо үлээгүй ха» гэжэ В. И. Ленин бэшээ бэлэй.

Агууехэ Октябриин социалис революци Россин арадуудай соёл культура, гэгээрэл болбосорол түйлаха үргэн ехэ арга боломжо нээжэ үгөө. Энэнь экономическа, политическэ гүн ехэ хубилалтануудай, мүн арадай гэгээрэлэй талаар үндэһэн хубилалтануудай эхин болоһон. Орон доторнай һургуули һудар, соёл гэгээрэлэй эмхи зургаанууд, дээдэ һургуулинууд олоор эмхидхэгдээ. Бүгэдэ ниитээрээ эрдэм шудалха эхин һуралсал СССР-эй үндэһэ яһатанай-хэлэнүүд дээрэ бэелүүлэгдэһэн.

«Энээнһээ урагша хүнэй ухаан, оюун бэлигынь зарим нэгэндэ оньһон техникын, соёл культурын бүхы ашаг туһые олгоод, харин зариманһаа эгээн шухала юумыень—гэгээрэл ба хүгжэлтыень хаһалгада зорюулагдадаг байгаа. Харин мүнөө техникын хамаг эди шэди, соёлой түйлалтанууд арад түмэнэй ашаг туһада сүм зорюулагдана...» гэжэ Ленин 1918 оной январьда Соведүүдэй Бүхэроссиин III съезд дээрэ хэлээ бэлэй.

Соёлой байгуулалтын талаар Соведүүдэй үмэнэ ехэ, орёо зорилгонууд табигдаа һэн. Һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаануудые тогтом шэнээр шахуу эмхидхэхэ, элдэб янзын эхин, дунда ба дээдэ һургуулинуудые үндэһөөрнь шэнэдхэн байгуулха хэрэгтэй байгаа. Хүн зоной үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадалые усадхаха шиидхэхы удха шанартай болоо.

СССР-тэ бүхы арад зониие эрдэм номтой болгохын түлөө тэмсэл Совет засагай түрүүшын жэлнүүдһээ хойшо эхилээ һэн.

Владимир Ильич Ленин «РСФСР-эй улад зоной дундахи үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадалые усадхаха тухай» Арадай Комиссарнарай Соведэй Декредтэ 1919 оной декабриин 26-да гар табиһан. Республикын бүхы хүн зон (8-һаа 50 наһа хүрэтэрөө) түрэлхи гү, али ород хэлэн дээрэ—өөрынгөө дураар—үзэг бэшэгтэ һурахые уялгалагдаһан юм.

Юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудһаа гадна, бэшэг мэдэхэгүй, бага мэдэхэ хүнүүдые һургахын тула түсхай һургуулинууд советскэ правительствын шиидхэбэреэр тогтоогдоо һэн. Тэдэниие номуудаар, бэшэгэй хэрэгсэлнүүдээр, һуралсалай зүйлнүүдээр гүрэнэй зүгһөө хангадаг байгаа. Үзэг бэшэгтэ һуража байһан хүнүүдэй хүдэлмэриин саг һуралсалайнь үедэ хоёр часаар хороогдодог, тиихэдээ салин хүлһэниинь хубилгагдадаггүй бэлэй.

Арадай Гэгээрэлэй Комиссариат (Наркомпрос) ба тэрэнэй нютагуудтахи зургаанууд улад зониие үзэг бэшэгтэ һургахын тула ороной бэшэг мэдэхэ бүхы хүнүүдые—багшанар, врачнууд, инженернүүд, алба хаагшад, студентнэрые ажалай уялгын гуримаар элсүүлхэ, гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй абадаг хэм хэмжээтэй салин хүлһэ тэдээндэ түлэхэ, тэрэшэлэн үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал усадхаха һургуулинуудта арадай байшангууд, клубуудые, предприятинууд болон эмхи зургаануудай гэрнүүдые хэрэглэхэ эрхэтэй байһан.

Унагаагдаһан ангинуудай түлөөлэгшэд—буржуйнар, нюдарган баяшуул, интеллигенциин дундахи хархис этэгээдүүд шэнэ социалис байгуулалтые бэхижүүлгэдэ али болохоор һаад хэдэг, үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал усадхаха хэрэгтэшье тойбо татаха гэжэ оролдодог байгаа. Тогтоогдоһон уялга дүүргэлгэһээ хулжаһан гү, али үзэг бэшэг мэдэхэгүйшүүлэй һургуулидаа ябалгадань һаад хэһэн хүнүүдые хуулиин харюусалгада хабаадуулха гэжэ тэрэ Декрет догор хараалагданхай байһан юм.

Орон доторoo үзэг бэшэг мэдэхэгүйе усадхаха хэрэг уданшьегүй һайн үрэ дүнгүүдые үгөө һэн. Эрдэм шудалха, гэгээрэл болбосорол дэлгэрүүлхэ хүсэл эрмэлзэл арад зоной дунда улам бүри урган дэлгэржэ байгаа. Хэдэн зуугаад мянган, хожомынь хэдэн миллион ажалшад үзэг бэшэг мэдэхэгүйшүүлэй, бэшэг бага мэдэхэ хүнүүдэй пунктнууд, һургуулинуудта һуража захалаа һэн.

Бага бэшэ бэрхэшээлнүүд тохёолдодог һааб даа. Зааха багшанар, хэшээл хэхэ гэр, саарһа, карандаш гэхэ мэтэшэлэн элдэб хэрэгсэлнүүд дуталдадаг байба. Ехэ наһатаниие һургаха шэнэ үзэглэлнүүд, программа, заабаринууд бэлдэгдэхэ зэргэтэй болоо һэн. Эмхидхэлэй шэнжэтэй онсо хэмжээнүүд абтаха ёһотой байгаа.

Тиин «Үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал усадхаха Бүхэроссиин Онсо Комисси» (ВЧКл(б) гэдэгые Бүхэроссиин Центральна Гүйсэдхэхэ комитедэй Түрүүлэгшэ Михаил Калинин тойлгойлогшотойгоор байгуулха гэһэн Совнаркомой Декредтэ В. И. Ленин 1920 оной июлиин 19-дэ гар табиһан. Иимэ комиссинууд губерни, уезд, волостьнуудта, томо тосхонуудта байгуулагдаа бэлэй.

Харин 1923 ондо «Үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал үгы болог!» (ОДН) гэжэ бүхэроссин һайн дуранай бүлгэм эмхидхэгдээ һэн. Владимир Ильич Ленин, Надежда Константиновна Крупская, Михаил Иванович Калинин, Анатолий Васильевич Луначарский тэрэ бүлгэмэй түрүүшын гэшүүд болоһон юм.

Совет засагай түрүүшын жэлнүүдтэ бэшэг бага мэдэхэ хүнүүдые һургаха һургуулинууд тогтоогдоод, эхин һургуулиин 4 классай хэм хэмжээндэ эрдэм ном заадаг байгаа.

Совет орон доторхи бүхы хүн зониие номдо һургахын түлөө тэмсэл олониитын хүдэлөөн болон дэлгэрээ һэн. Тэрээндэ партийна, комсомолой, профсоюзай, кооперативай, эхэнэрнүүдэй, ажахын эмхинүүд «Үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал үгы болог!» гэһэн бүлгэмэй олон нэгэдэлнүүд эдэбхитэйгээр хабаадаа. Ликбезэй һургуулинуудай хүдэлмэридэ бэшэг тамгатай хүнүүд улам олоороо хабаадуулагдаһан, тэдэнэр «культармейцүүд» гэжэ арад зоной дунда хүндэлэгдэн нэрлэгдэдэг болоһон юм.

Үзэг бэшэг мэдэхэгүйе усадхаха һургуулинуудта һурагшадые шагнадаг, ажалай уялгата албанһаа сүлөөлдэг, тэдэнэр хүүгэдэй саадта, яслинуудта үхибүүдээ түрүүшын ээлжээндэ оруулдаг байһан.

Үхибүүтэй эхэнэрнүүдтэ онсо анхарал хандуулагдадаг бэлэй. Һургуулинуудай дэргэдэ хүүгэдэй таһалганууд нээгдээд, эдэбхитэд, ОДН-эй эдир ханинар, пионернүүд болон һургуулинхид ээлжээгээр дежурладаг байгаа. Эхэнүүдэйнь хэшээлдэ байха үеэр үхибүүдыень наадхуулдаг байба.

Коммунис партиин хүтэлбэри доро совет арадай гаргаһан оролдолго хүсэлэлгын ашаар 1929—1932 онуудта СССР-тэхи һургуулинууд, ликбезүүдтэ 32 мянга гаран хүн һураа һэн. Үзэг бэшэг мэдэхэгүйшүүлэй һургуулинуудта 1920 онһоо 1930 он хүрэтэр 50 миллион шахуу хүн, бэшэг бага мэдэхэ хүнүүдэй һургуулинуудта—30 миллион хүн һуража гараа.

Октябриин революциин урда тээ хотын ба хүдөө зоной, эрэшүүл болон эхэнэрнүүдэй үзэг бэшэг мэдэлгын талаар асари ехэ алгасал усадхагдаһан юм. Бүхэсоюзна бэшэлгын тоо мэдээнэй ёһоор, 1939 ондо хото городуудай 50 хүрэтэр наһатай хүн зоной 94,2 процентнь, хүдөө нютагуудай—86,3 процентнь бэшэг мэдэхэ болоһон байгаа. Эрэшүүлэй—95,1 процентнь, эхэнэрнүүдэй—83,4 процентнь уншажа, бэшэжэ шададаг болоод байгаа.

Союзна, автономито республиканууд үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал усадхалгын талаар нилээд ехэ амжалта түйлаа. Жэшээлхэдэ, дурсагдаһан бэшэлгын үндэһөөр, 13 жэлэй турша соо (1926 онһоо 1939 он хүрэтэр) үзэг бэшэг мэдэдэг зоной тоо: Таджигай ССР-тэ 3,7 процентһаа 71,7 хүрэтэр; Үзбегэй ССР-тэ—10,6 процентһээ 67,8; Туркмениин ССР-тэ—12,5 процентһээ 67,2; Киргизэй ССР-тэ—15,1 процентһээ 70,0; Казахай ССР-тэ—22,8 процентһээ 76,3 процент хүрэтэр нэмэһэн.

Элдэб шалтагаан дээрэһээ хаһа сагһаа соогоо бэшэг мэдэхэ болоогүй байһан үсөөхэн зониие үзэг номдо, эхин шатын эрдэмдэ һургаха хүдэлмэри Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэшье, тэдэнэй дүүрэһэн хойно, гол түлэб тус бүридэнь заахаар зэргээр ябуулагдаһан байгаа.

Үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал мүнөө Советскэ Союз дотор сүм усадхагданхай. Бүхы ороной хото город ба хүдөө тосхондо бүгэдэ ниитын уялгата найман жэлэй түлөөһэгүй һуралсал бэелүүлэгдээ.

Николай СКРОБОВ,
педагогикын эрдэмэй кандидат.
(АПН)

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной декабриин 18.

СОЕЛШОДОЙ СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

ХОНГЁО ДУУНУУДТАЙ НҮХЭСЭЕЛ

Буряад арадай дуунууд олон даа, манай артистнар гансашье республика соогоо бэшэ, харин оронойнгоо олон город, тосхонуудаар ябадаг. Хэнэйшье мэдэхээр, манай буряад дуунуудые Азиин, Африкын арадууд шагнаhан байха. Мүнөө суута дуушад болохо Лхасаран Линховоин, Бадма Балдаков болон бусад артистнарай өөрын арадай дуунуудые классическа хүгжэмтэй зэргэсүүлэн дуулахадань, омог баяр түрүүлдэг. Хори, Хэжэнгын үргэн талада, Түнхэнэй hарьдагуудай дундуур, холын хойто Баргажанда Будаханда Дашиева, Нина Лубсанова, Сэрэмжээ Улалаева, Мунхэжэб Бадмаев, Цырен Хоборков гэгшэдэй арадай дуунуудые дуулахада, хүнүүд тон баяртайгаар шагнадаг, гайхалтай түргэнөөр хадуун абадаг. Һүүлэй жэлдэ буряад дуунуудай олошоржо байhаниинь hайшаалтай, манай хүгжэмшэд Бадма Балдаков, Ким Раднаев, Базар Цырендашиев, Чингис Павлов, Владимир Маймескул гэгшэд гоё hайхан дуунуудые зохёогоо.

Жэшээнь, би hаяхана залуушуулай суглаан дээрэ нэгэ hайшаамаар ушар ажаглаа hэм. Ким Раднаевай hүүлшын дуунай аялгые бултадаа залуушуул (ород, буряадгүй) дуулажа байгаа. Бултадаа Николай Раднаевай дуулахые зүрхэндөө хадуун абажа, үгыень сээжэлдэжэ, хамтадаа дуулаха хүсэлэнтэй байба. Тиигээд иимэ hайхан дуунуудаа манай авторнууд, артистнууд, радиокомитедэй хүгжэмэй редакци шагнагшадай дунда муугаар тараана гэжэ тэмдэглээ hаа, хэншье гомдохогүй гэжэ hанагдана. Композиторнууднай шагнагшадтайгаа уулзадаггүй, радиогоор буряад дуу сээжэлдэлгэ тон үсөөнөөр эмхидхэгдэдэг, дуунай согсолборинууд үсөөн хэблэгдэдэг шуу. Хэблэхэдээшье тон нарийнаар шэлэжэ гаргаа hаа hайн бэшэ гү? Үнэхөөрөө манай хүдөөгэй уран hайханай самодеятельностиин харалгын болоходо шэнэ буряад дуунууд тон үсөөнөөр дуулагдаа. Һанаад үзэхэдэ, таба-арбан жэлэй тэндэ дуулагдаhан дуунууд дабтагдана. Культурын министерство, Арадай уран hайханай творчествын байшан, Буряадай композиторнуудай союз, манай театрнуудай хүдэлмэрилэгшэд энэ талаар ехэхэн ажал ябуулха ёhотой байгаа бшуу. Хараад үзэе: Улаан-Үдэ хотодо республикын Арадай творчествын байшан (директорынь нүхэр Бажеев) ехэ арга боломжотой гэжэ hананаб. Хэды залуу композиторнууд хүдэлдэг бэ, хаана ямар дуушан бииб гэжэ мэдэхэ, ямар дуу арад зон дууланаб гэжэ шэнжэлжэ үзэхэ ёhотой. Олон залуу шадамар хүгжэмшэдшье бии, дуунуудшье олоор бии болодог, теэд юундэ энэ дуунуудаа арадай болгохын түлөө юумэн хэгдэнэгүй гээшэб? Тэрэнэй хажуугаар огсом шанга, мүнөө үеын манай байдал тухай дуунууд юундэ үгыб? Энэ зун Буряадай комсомолой 40 жэлэй ойдо зорюулжа, комсомолой обком буряад залуушуулай дуунуудай конкурс соносхоо бэлэй. Теэд манай композиторнууд гоё hайхан, хүнэй ухаан бодолдо хадуугдамаар дуу зохёожо, эдир үетэниие баясуулаагүй. Буряадай Композиторнуудай союз (түрүүлэгшэнь нүхэр Б. Б. Ямпилов) ёhотой анхаралаа хандуулаагүй. Тоолоод үзэел даа. Комсомол тухай оройдоо 2 дуун бии гээшэ ха, нэгэниинь бултанда мэдээжэ «Комсомол арюухан соломнай», нүгөөдэнь Балдаковой «Залуушуулай марш» — иигээд лэ дүүрэээ...

Буряад зоной дунда ёохор наадан тон үнинэй таранхай, урдань иимэ наадангүй ямаршье hайндэр үнгэрдэггүй байгаа гээшэ бэзэ, теэд харааад үзэхэдэ, мүнөө энэ наадан мартажа байhан шэнги юм. Энэ зун болотор манай городой амаралтын парк соо ёохорой талмай дуун соо хэлэгдэдэг «гэрэй шэнээн газарта» орнодог hэн. Теэд паркын хүтэлбэрилэгшэд мүнөө жэл энэ талмайгаа үргэн болгоhониинь hайшаалтай, харин тэрэнhээ бэшэ ёохортомнай ондоо болоhон юумэн үсөөн даа. Республикын бүхы аймагуудhаа ерэhэн лэ хүнүүд городой паркын ёохорой талмай тээшэ эрмэлзэдэг. Аймаг аймагай хүбүүд, басагад өөр өөрынгөө хатар наада эрхилжэ, ондо ондоо дуу дууладаг, энэнэшье нэгэ талааараа муушье бэшэ ааб даа, теэд бүхы залуушуулай суугтаа наадаха ёохорой хатар болон дуу зохёохо арга үгы гү? Зэдын аймагай Доодо-Бургалтай нютагта дуу андалдалга, Мухар-Шэбэрэй Ара-Хэрээтэ нютагта hонин буряад хатар, Захааминай аймагай Санагын дунда hургуулиин үхибүүдэй ёохор гоё хоор хараа hэм. Нютаг нютагта яhала hайхан дуу хатарнууд бии! Эдэниие хаража үзөөд, hайн hайхан ёохор хатар шэнэлэн, залуушуулда бэлэглээ hаа тон hайн hэн. Зарим газарта ёохор наадахые хоридог ушарнууд байха. Энэ зун Түнхэнэй суута Аршаан курортдо хатарай талмай дээрэ ёохор хатаралга зүбшөөдэггүйень гайхалайб. Ёохор эрхилхэ дуратайшуул үйлсэдэ гаража хатарнад. Бүхы союзай али болохо хизаарнуудhаа ерэhэн хүнүүд курортын хорёо сооhоо газаа гаража hонирхон харана. зариманиинь бүри ёохортошье ябажа байгаа бэлэй. Ямар ушараар ёохорнай хорюултай болоhыень гайхахаар байгаа hэн.

Энэ hанал бодолнууд тухай манай соёл культурын ахамад хүтэлбэрилэгшэд юун гэжэ hанадаг ааб? Буряадай комплексно эрдэм-шэнжэлэлгын институдай искусствын таhаг баhа хажуу талада үлэхэ ёhогүй. Нэрлэгдэhэн институт шэнжэлэлгын хүдэлмэри ябуулха бэзэ гэжэ найдагдана.

Арадай аман зохёол баян, мүнөө үедэ тэдэнэй хүгжэлтые зүб харгыгаарнь ябуулжа болохо, тиигээгүй hаа, «Винтовкоёо на плечо, пойдем зицев убивать» гэжэ дуулахадамнай гайхалгүй.

Энэ талаар манай Буряадай уран зохёолшодой холбоон, Культурын министерство, культурын институт, Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищи, культурно-гэгээрэлэй училищи, Арадай творчествын байшан гэхэ мэтэ эмхи зургаанууд али болохо арга боломжотой. Энэ хэрэгтэ манай театрнуудай, филармониин хүдэлмэрилэгшэд тон эдэбхитэй хабаадаха ёhотой.

Арад зон манай творческо интеллигенциhээ шэнэ дуунуудые хүлеэнэ, энэ эрилтые заабол дүүргэхэ — тон ехэ харюусалга гээшэ. Арад зондо hайн дуу үгыт — өөрөө тарахал, залуушуул хододоо баяртай хүлеэн абахал.

Р. ГАРМАЕВ,
ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой пропаганда бэ агитациин таhагые даагшын орлогшо.

★ ☆ ★

КЕМЕРОВСКЭ ОБЛАСТЬ. Ново-Кузнецкэ үйлэдбэриин управлениин «Сосновский» совхозой Культурын байшангай дэргэдэ уран hайханай 16 кружок хүдэлмэрилдэг. Тэдэнэй хүдэлмэридэ ажахын дүрбэн зуу шахуу хүдэлмэришэд болон алба хаагшад хабаададаг юм. Энэ хадаа агрономууд, механизаторнууд, hаалишад болон шубуушад юм. Мүнөө совхозой артистнууд уран hайханай бүлгэмүүдэй районно харалгада бэлэдхэжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зүүн гарhаа — хүдөөгэй hургуулиин багша Нина Паринова, 10-дахи классай hурагша Вера Высоцкая, жолоошон Александр Чирцов.

★ ☆ ★

ХАМАГАЙ ТҮРҮҮН АЖАҺУУДАЛАЙ ЭРИЛТЭ

ПРОФСОЮЗАЙ ХҮДЭЛМЭРИ

Ажалшадай ажаhуудалай хангалтые али болохоор hайжаруулха, тэдэнэй соёл культурын, эрдэм болбосоролой хэмжээе дээшэлүүлхэ—эдэ асуудалнууд манай совхозой профсоюзна комитедэй хүдэлмэридэ гол hуури эзэлдэг.

Адууhа малаа тобир тарганаар, бүрин бүтэн ондо оруулха, түл абалгые hайн бэлэдхэлтэйгээр үнгэрөөхэ, хурьга, тугалаа хороолто, гарзагүйгөөр аршалан абажа түлжүүлхэ гээшэ хүдөөгэйхидэй мүнөө үе сагай хамагай шухала зорилго болоно.

Энэ харюусалгатай зорилгые эрхим hайнаар бэелүүлхын түлөө совхозоймнай малшад эдэбхи үүсхэлээ гарган оролдожо байна. Гүүртэ, отара бүхэндэ социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Малшад өөhэдынгөө дааhан ажал дээрэ үрэ дүн ехэтэйгээр хүдэлмэрилхэ тушаа тодорхой социалис уялгануудые абаад, тэрэнээ нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын хойноhоо шармайн оролдожо байна.

Хоёрдохи отделениин эрхим хонишон Дашицырен Дымбрылович Дуринов 100 эхэ хониной бүриhөө 100 хурьга, хонишод Николай Останенко, Буда Цыренов гэгшэд 100 эхэ хониноhоо 90—100 хурьга абаха уялга абанхай. Һаалишаднай hү hаалгаараа республика соогоо түрүүшүүлэй зэргэдэ ябана. Гүрэндэ hү худалдаха жэлэйнгээ түсэб үнии дүүргээд, шэнэ жэл гаратар 1000 центнер hү түсэбhөө гадуур тушааха уялга абаад, амжалтатайгаар ажаллана.

Механизаторнууднай хабарайнгаа тарилгада бэлэдхэн, машина техникээ заhабарилна, таряалангаа үтэг шэбхэ зөөнэ.

Иимэ халуун хүдэлмэриингөө хажуугаар ажалшаднай зоотехническа, агрономическа, механизаторнуудай hуралсалда ябажа, эрдэм болбосоролоо, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлнэ, ажалай шэнэ онол арга, түрүү дүй дуршал шудална.

Совхозойнгоо ажал хэрэгэй түлөө hанаа сэдьхэлээ табижа, үйлэдбэрээ ашаг олзо ехэтэй болгохын хойноhоо аhан шадалаараа тэмсэжэ байгаа ажалша зоной эдэбхи үүсхэлые халуунаар дэмжэн, тэдэнэй ажал хүдэлмэриин, ажаhуудалай хэрэглэмжые хангаха талаар хүдэлмэришэдэй профсоюзай комитет түсхай арга хэмжээнүүдые хараалаанхай.

Худалдаа наймаанай талаар. Совхозрабкоопой арба гаран магазинууд совхозой түб, отделени, бригада, фермэнүүд дээгүүр ажалладаг. Холын гүүртэ, отаранууд дээгүүр наймаа тагшагүй 12 ларёгууд байгуулагдаа. Эдэ гүүртэ, отарануудаар долоон хоног бүри заабол нэгэ удаа шэнэ бараа, эдеэ хоолой наймаатай ябадаг хоёр автолавканууд тэдэ ларёгуудай бараае шэнэлэн нэмэжэ байдаг болоо. Түс автолавканууд совхозой 100-гаад отара, гүүртэнүүдые хангадаг юм. Нэгэдэхи, гурбадахи отделениин малшадые хангадаг автолавкын наймаалагша З. К. Брыкова илангаяа hайнаар ажаллана.

Малай түл абалгын эхилхэдэ отаранууд дээгүүр ажаллаха хүнүүд бүри олон болохо тула худалдаа наймаанай ажалые бүри hайнаар ябуулха болонобди.

Соёл культурын талаар. Совхозой отделени бүхэндэ нэгэ-нэгэ клубууд, библиотекэнүүд бии. Эдэ хадаа малшадай соёл культурын ёhотой гуламтань болоно. Энэ талаар ябуулха арга хэмжээнүүдые хараалжа, клубуудай дэргэдэ олониитын эдэбхитэдэй элдэб бүлгэмүүд эмхидхэгдээ. Гэбэшье үшөөл hайнаар ажаллажа бирагүй. Илангаяа гурбадахи отделениин клубые эрхилэгшэ Ю. И. Плюснин тоншье хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Клубуудай хүдэлмэриие hайжаруулха талаар профсоюзай рабочкомой болон месткомуудай заседани дээрэ хэлсэгдэжэ байна.

Совхозой түбэй Соёлой байшангай болон клубуудай дэргэдэ уран hайханай бүлгэмүүд ажаллана. Эдэ клубууд байнгаа байра дээрэ, мүн гүүртэ, отаранудтахи улаан булангуудта концерт наада табижа, малшад таряашадаа hонирхуулжа байдаг юм. Кино үдэр бүри гаргагдана.

Отделенинүүдэй түб тосхондохи, ажалшадай байрануудта сүм радио оруулагданхай. Һаалишадай хамтын байрануудта радиоприёмник, радиолонууд бии.

Долоон хоногтоо нэгэ удаа нютагай радио-дамжуулга эмхидхэжэ, республика, аймаг, совхоз дотороо боложо байhан hонининие, ажалай түрүү дүй дуршал, дуу хатарай концерт дамжуулжа байдагбди. Дамжуулгада совхозой ударидагшад, ажалай түрүүшүүл, мэргэжэлтэд, уран hайханай коллективүүд хабаадалсана.

Отделенинүүд дээгүүр hарадаа нэгэ удаа агитаторнуудай семинар үнгэргэгдэнэ. Малшадай зоотехническа hуралсал хараалагдаhан түсэбэй ёhоор таhаралтагүй ябуулагдана.

Зургаан нүүдэл библиотекэнүүд Д. Д. Дуриновай, Ц. Е. Мункоевой, Б. Цыреновэй даадаг хонишодой бригаданууда, хоёрдохи тоог, Цагаан-Хүтэл, Бага-Тасархай гэжэ hуурин газарнуудта эмхидхэгдэнхэй. Эдэнэй номууд дандаа hэльбэгдэжэ, шэнэ hонин номууд үгтэжэ байдаг юм.

Отделенинүүдэй түб тосхон бүридэ эхэнэрнүүдэй совет, нүхэдэй сүүдүүд байгуулагдажа, бараг эдэбхитэйгээр ажаллана.

Ажалай журам эбдэдэг залхуу зайрмаг хүнүүдые шоглон наадалжа, алдуу эндүүень заhажа, зүб зам заажа байдаг «Комсомолшуудай толи» эмхидхэгдэнхэй. Эдэнэй хүсөөр шог хуудаhанууд ходо гаргагдана.

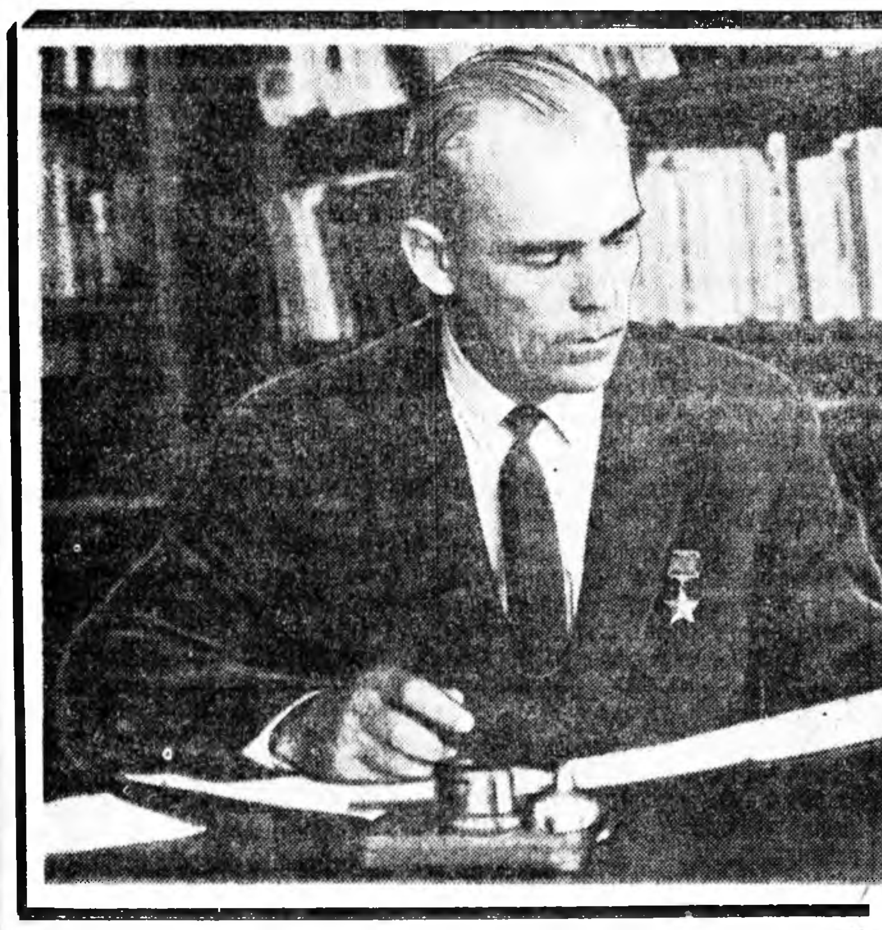
Ажалшадай гэр байра, эмнэлгын талаар. Ажалшадай гэр байранууд үбэлэй үеынхидэ тааруулагдан заhабарилагданхай, түлеэ залhаар хангагдаhан. Байгша ондо хоёрдохи фермэ дээрэ түс бүри 2 айлай байратай хоёр шэнэ гэр, нэгэдэхи фермэдэ тиимэ дүрбэн гэр баригдажа ашаглалгада үгтэhэн юм. Малшадай гэр байра барилгада Зэдын СМУ-гай барилгашад абаhан уялгаяа дүүргээгүй. Манай совхозой түбтэ 8 байратай гэрэй барилгые дууhаадүй, нобшоржо байна.

Отделени бүхэндэ, мүн зарим холын гүүртэ, отарануудта байнуудтай.

Совхозой түбтэ 25 оротой больница бии. Отделени бүхэндэ фельдшерскэ пунктнууд ажаллана. Холын малшадые эмнэлгын талаар хангаха ажалые түбэй больницын врач Мария Григорьевна Захарова толгойлон эрхилдэг. Эмшэд-мэргэжэлтэд ажалшадай элүүр мэндые сахин хамгаалха талаар ябуулха ажалай түсхай түсэб табинхай. Тэрэнээ баримталан, фермэ, гүүртэ, отаранууд дээгүүр эрьен ябажа эмнэлгын, ариг сэбэрэй, үбшэнhөө урьдшалан hэргылхэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлжэ байдаг юм.

Ажалшадай ажаhуудалай, соёл культурын хэрэглэмжые хангаха талаар энэ үедэ Борьёогой совхозой профсоюзай хүдэлмэришэдэй комитедэй ябуулжа байгаа ажал хүдэлмэри иимэрхүү байна. Хүн зоной үргэн хэрэглэмжые бүрин дүүрэнээр хангаха хэрэгтэ манай ажалда үшөөл олон дутагдалнууд бии. Саашадаа улам hайнаар ажаллажа, хүдэлмэришэдэй, тэдэнэй гэр бүлын ажаhуудалай, соёл гэгээрэлэй эрилтые жэншэдгүй хангахын түлөө хүсэ шадалаа гарган оролдохо байнабди.

Г. ОДОЕВ.
Борьёогой совхозой рабочкомой түрүүлэгшэ.
Зэдын үйлэдбэриин управлени.

Фашис эзэмдэгшэдhээ Украиные сүлөөлхын түлөө дайлалдаhан партизануудай отрядууд болон соединенинүүдтэ хэдэн зуу мянган совет хүнүүд ябаhан байха юм. Тэдэнэй мартагдашагүй габьяа, олоороо баатаршалга гаргалга олон уран зохёолшод болон эрдэмтэдэй анхаралые хандуулдаг. Эдэ темэнүүдээр түүхын эрдэмэй доктор, УССР-эй Наукануудай академиин түүхын институдай таhагые даагша Всеволод Иванович Клоков (зураг дээрэ) хүдэлжэ байнхай. Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хоёр дахин хүртэhэн А. Федоровой алдарта партизанска соединенидэ эрдэмтэ өөрөө ябалсажа дайлалдаhан байгаа. Тэрэнэй хүтэлбэреэр дайсанай 96 эшелон хүмэрюулэгдэжэ, зургааень бэеэрээ тэhэлhэн байна. Тэрээндэ Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоhон байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ҮНЭР ҮЛЗЫ ЭХЭНЭРНҮҮД

1964 оной декабриин 11-нэй Указаар Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэhөө олон үхибүүдые түрэhэн, хүмүүжүүлhэн 127 эхэнэрнүүдые орден, медальнуудаар шагнаба. Тэрэ тоодо Яруунын аймагhаа 30, Зэдэhээ—25, Баргажанhаа—27, Хяагтаhаа—18, Баунтhаа—9, Хориhоо—6, Ахаhаа—4, Хойто-Байгалhаа—3, Гусиноозерск горсоведэй мэдэлдэ байдаг тосхонуудhаа 4 эхэнэрнүүд шагнагдаа.

«Эхын алдар» гэжэ 1-дэхи шатын орденоор Зэдын аймагай Нарин тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Таисья Павловна Викулина, Яруунын аймагай Гүнэй тосхоной хэлхээ холбооной конторын хүдэлмэрилэгшэ Долгор Базаровна Бадмаева гэгшэд шагнагдаба.

«Эхын алдар» гэжэ 2-дохи шатын орденоор Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой гэшүүн Д. У. Доржиева, мүн эндэхи аймагай Дээдэ-Тори hууринай гэрэй эзэн эхэнэр Ц. Ц. Лубсанова, Яруунын аймагай «Коммунизм» колхозой гэшүүн Е. К. Грехова, Нарhата тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Ц. Ц. Цыренжапова, эндэхи тоhоной заводой хүдэлмэрилэгшэ П. Г. Дашицыренова, Баунтын аймагай «Путь к коммунизму» колхозой гэшүүн Е. В. Мордонова, Хяагтын аймагай Энхэ-Тала нютагай гэрэй эзэн эхэнэр Б. Ц. Цыбенова, Ахын аймагай «Коммунизм» колхозой гэшүүн Б. С. Сыренова гэгшэд шагнагдаа.

«Эхын алдар» гэжэ 3-дахи шатын орденоор Баргажанай аймагай Хурамхаанай совхозой хүдэлмэришэн Ф. М. Макина, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Х. А. Бубеева, Хоринай аймагай Загастай нютагай гэрэй эзэн эхэнэр Б. Б. Степанова, Анаагай совхозой хүдэлмэришэн Д. Н. Намжилова, Зэдын аймагай «Мир» колхозой гэшүүн Б. Д. Ендонова, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Д. Б. Бампилова, Яруунын аймагай Яруунын совхозой хүдэлмэришэн У. Н. Очирова, «Дружба» колхозой гэшүүн Ф. М. Баендуева, Баунтын аймагай Ципиканай приискын управлениин хүдэлмэришэн М. Ф. Петрова, Хойто-Байгалай аймагай Нижне-Ангарск загаhанай комбинадай хүдэлмэришэн М. И. Спиридонова гэгшэд гэхэ гү, али бүхыдөө 18 эхэнэрнүүд шагнагдаба.

37 эхэнэрнүүд «Эхын медаль» гэжэ 1-дэхи шатын, 62 эхэнэрнүүд «Эхын медаль» гэжэ 2-дохи шатын медаляар шагнагдаба.

ОЛОН ЯҺАТАНАЙ БҮЛЭ

Баян-Гол нютаг мүнөө танигдахаар бэшэ болонхой. Анхан энэ нютагта, 1934 ондо колхозой тогтоходо, Болхошо Бабудаевич Бабудаев түрүүлэгшэнь боложо hунгагдаа hэн. Таряашадай ямар ехэ хүдэлмэри хэжэ, ажахыгаа баян болгоhониие тэрэ мүнөөшье hанадаг. Мүнөөнэй Баян-Гол Үдын совхозой нэгэ отделени боложо hууриханхай. Адууhа мал олонтой, 2300 гектар таряалантай юм. Эндэхид жэл бүри адууhа малаа олошоруулжа, таряан ажалаа хүгжөөжэ байдаг. Ажал хэрэгээрээ суурхадаг нютагай буряад зонhоо гадна, ород, татар, казах, азербайджан яhатан ажаhууна.

Колхозой шофёр Евстафий Ульянович Ивановые мэдэхэгүй хүн эндэ үгы. Ерэhээр арба гаран жэлдэ хүдэлнэ. Урдань леспромхоздо ажаллажа байhан юм. Мүнөө нүхэр Иванов hайнаар ажалладаг. Үнгэрэгшэ намар комбайнhаа таряа зөөлсэhэн, хамта 3560 центнер ороохо тоогууд дээрэ автомашинаар шэрэжэ буулгаа hэн.

1941 онhоо хойшо Бика Минваевна Фахурдинова ажалладаг. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ тэрэнэй үбгэниинь фашистнарта алуулhан юм. Теэд Бика Минваевна үншэрhэн үхибүүдээ хүн болгоhон, өөрөө ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадаhан. Минвали гэдэг эгээл ехэ хүбүүниинь мүнөө малшан, коммунис ажалай ударнигай нэрэ солодо хүртэнхэй. Дунда хүбүүниинь Фанит—механизатор, гурбадахи хүбүүниинь Сагит—тракторист, гагнууршан «Гартаа дүйтэй хүн» гэжэ бага хүбүүниинь нютагтаа магтуулдаг. Нүхэр Фахурдиновагай нэгэ басаган украинец яhанай хүндэ хадамда гараhан, нэгэ хүбүүндээ казах яhанай бэри буулгаhан байна. Үхибүүдээ хүн болгожо, долоон ашанартай болоод, Бика Минваевна сэдьхэлээ хананги.

— Ехэл эбтэй байдаг гээшэбди,—гэжэ Бика Минваевна хүхинэ.—Урдань хада мусульман мүргэлтэй хүн, ондоо яhанай хүнтэй эблэржэ ажаhуудаггүй байhан юм. Мүнөөмнай хүнэй яhа арhа илгаагүй болоо, жаргалтай сагаа эдлэжэ байна гээшэ. Баян, үгытэй хүн гэжэ үгы, бултал адли болоо ха юмбибди. Буряад, ород, татар, казах гэжэ илгаагүй. Һайн лэ даа. Би мүнөө наhажаал болоо, пенси абажа байдагби.

Баян-Голдо шэнэ гэрнүүд баригдана, малай байранууд бодоно. Энээндэнь хэнэй гар оролсоноб? Азербайджан арадай хүбүүн Джумбули Курбанович Гусейновэй хэhэн юумэниинь ехэ. Буряад орондо ерээд, юhэн жэл хүдэлжэ байна. Мүн нютагай зоной дунда хитад яhатан ажаhуулсадаг. Нүхэр Ша А-лин 20 гаран жэлдэ эндэ ажалладаг, ород hамгатай юм. Олон жэлдэ ажаhуужа, буряад хэлэ hайса мэдэхэ болонхой. Эндэ ерэhэн сагhаа хойшо 7 үхибүүдые хүн болгожо, хүлыень дүрөөдэ хүргэжэ табяа. Мүнөө энэ бүлэ юугээршье дутамаггүй ажаhуудаг.

— Би урдань баяшуулай барлагынь болоо, доромжолуулжа ябагша hэм. Эрдэм номдо hураагүйбди. Мүнөө үеын хүнүүд ямар ехэ жаргалтайб даа,—гэжэ гэрэй эзэн эхэнэр Капитолина Ефимовна багшаар ажаллажа байhан Таня басаган тээшээ хараад хөөрэнэ. Таня басаганиинь буряад хүбүүндэ хадамда гаранхай. Николай хүбүүниинь дээдэ эрдэм дүүргэжэ, инженер болохонь.

Иимэл даа, олон яhатанай бүлын нэгэдэл. Баян Гол нютагта хэдэн олон яhатан эбтэй эетэйгээр ажаhуудаг. Хоорондоо худа ураг болоосожо байдаг. Октябриин революциин ашаар, Совет засагай ашаар эдэнэр эрхэ сүлөөгөө олоо, коммунизмын hаруул hайхан байшан бодхоолсожо байна гээшэл!

Хори. **Т. ДАНЧИНОВ.**

Тюмениин ТЭЦ-тэ турбогенератор болзорhоо жэл урид ээлжээтэ ашаглалгада үгтэбэ. ТЭЦ Ехэ Ураалай энергетическэ системэтэй холбогдонхой. ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарhаа): мастер Юрий Погудин, дежурна Зоя Чуклина, инженер Иосиф Рубинчик гэгшэд шэнэ генераторые хүдэлгэхэ пультын хүдэлмэриие шалгажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

СОВЕТ ОРОН ДОТОРНАЙ

РОССИН УРАН ЗОХЁОЛШОД СЪЕЗДДЭЭ БЭЛЭДХЭНЭ

МОСКВА. Россин Федерациин уран зохёолшод 50 шахуу ондоо хэлэнүүд дээрэ номуудые гаргадаг. Мүнөө тэдэнэр өөрынгөө хоёрдохи съездэ бэлэдхэжэ байна. Национальна литературын талаар комиссиин пленум РСФСР-эй Уран зохёолшодой союзда декабриин 14-дэ болоо. Пленумые нээхэдээ, союзай правлениин түрүүлэгшэ Л. С. Соболев тобшо үгэ хэлэhэн байна. Прозаигууд, поэдүүд, шэнжэлэгшэд пленумэй хүдэлмэридэ хабаадана.

Автономито республиканууда, хизаар болон областьнуудта уран зохёолшодой съезднууд болон суглаанууд болоо, зохёохы хүдэлмэриин асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ, Россин Федерациин уран зохёолшодой болохоёо байгаа хоёрдохи съездэ делегадууд hунгагдана.

АЛТАЙДА САҺАН ЕХЭЭР ОРОНО

БАРНАУЛ. Энэ жэлэй декабрь hарада саhан ехээр орожо, Алтайн таряашадые баясуулаа. Полинууд бүмбэгэр зузаан саhан хүнжэлөөр хушагдаа. Үбэлэй шииг нойто барихын тулада таряашад hаналаа табина.

Газар таряалан ёhотойл болбосоноор эрхилдэг ажахы болохо «Чистюньский» гэжэ совхоздо саhанай ехэ туhатай байhыень hайн мэдэдэг. Нёдондо жэлдэ саhа тогтооhон участогууд дээрэhээ гектар бүриин 22 центнер шэниисын ургаса хуряажа абтаа hэн. Энэ ажахын механизаторнууд хэдэхэн үдэрэй турша соо мянган гектар талмай дээрэ саhа хамажа, баалнууд болгон обоолоо.

Алтайн колхоз, совхозууд хоёр миллион шахуу гектарта саhа тогтооохо гэжэ шиидхээ. Энэ хадаа хэдэн арбаад миллион пууд ороохо таряа нэмэжэ абаха арга тэдэндэ олгохо байна.

ХОЛЫН ХОЙТО ЗҮГЭЙ АНГАЙ АРЬҺАН

НАРЬЯН-МАР. Холын хойто зүгэй ангай фермэнүүдтэ түлэг халуун ажал эхилбэ. Ненецкэ колхозуудhаа түрүүшын нилээд олон ангай арhан абтаад байна. Холын хойто зүгэй фермэнүүдтэ ангай томо бололтые түргэдхэдэг үрэ ехэтэй препарадууд анха түрүүнээ хэрэглэгдэдэг болоо. Энээниие хэрэглэhэнэй ашаар ангуудай түл олошороо, тэдэнэй арhанайнь шанар hайжараа.

Шэнэ жэл хүрэтэр ан үсхэбэрилэгшэд долоо мянга шахуу хүхэ песецэй, үнэгэнэй, хүрин болон сагаан норконуудай арhа гүрэндэ тушааха.

136 ТРИКОТАЖНА ФАБРИКА

ЛЕНИНГРАД. Трикотажна фабрикануудай проект зохёодог гол институдта (ГПИ-3) ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэhэнэй ёhоор, 1970 он хүрэтэр трикотаж гадар болон дотор хубсаhа, оймhо болон бээлэйнүүдые оёжо гаргаха 136 фабрика орон дотор баригдаха юм. Энэ хадаа жэлэй турша соо хэдэ миллион хэhэг трикотажна хубсаhа гаргаха түсхай мэргэжэлэй хүсэтэ предприятинүүд болоно. Фабриканууд гол түлэб синтетическэ болон хэмэл утаhануудhаа трикотаж хубсаhа оёжо гаргадаг байха.

1966 ондо баригдахаар хараалагдаhан 36 фабрикын проектнүүд мүнөө институдта зохёогдожо байнхай.

СОВЕТ МЭРГЭЖЭЛТЭДТЭ ОАР-ай ШАГНАЛНУУД БАРЮУЛАГДАБА

МОСКВА. Асуанска үндэр хаалтые бодхоолгодо хабаадалсаhан совет мэргэжэлтэдтэ ОАР-ай шагналнуудые — «Габьяагай түлөө» орденуудые, Республикын ордениие ОАР-hаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Мохаммед Мурад Галеб барюулаа. Антибиотигуудай болон химико-фармацевтическэ препарадуудай заводуудые баригшадта мүн лэ орденууд барюулагдаhан байна.

ДҮРБЭДЭХИ МИЛЛИАРД

КАЙРАККУМ. (Таджигай ССР). Кайраккумска «Арадуудай хани барисаан» гэжэ гидроэлектростанци дүрбэ миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэ гаргажа дүүргэхэеэ байна.

Туркменистанска хизаарай бүхы электростанцинуудай революциин урда тээ, 1913 ондо гаргаhан электрын элшэ хүсэндэ орхондоо энэ станци 70 дахин ехэ элшэ хүсэ гаргана. Гидроузелай хаалтын байгуулhан уhа сөөрэм Узбекистанай болон Таджикистанай уhалагдадаг газар таряалантай нютагуудай хэдэн арбаад мянган гектар газарые уhаар хангажа шадаха байна.

«ГОЁ ҺАЙХАН ЮУМЭНҮҮДЭЙ» КАЛЕНДАРЬ

«Гоё hайхан юумэнүүдэй» календарь анха түрүүнээ хэблэн гаргагдаба. Манай эсэгэ ороной болон харин оронуудай уран зурааашадай зурагуудай бүүлгабаринуудые энэ календариин хуудаhанууд дээрэhээ уншагша олохо.

Зурагай ара талада барлагдаhан текстнүүд уншагшадые искусствын элитэ ехэ ажал ябуулагшадай ажабайдалтай, зохёохы ажалтай, мүн ямар нэгэн зурагай яажа байгуулагдаhантай, хүгжэмэй хэрэгсэлнүүдэй түүхэтэй, архитектуратай, кино болон бусад зүйлнүүдтэй уншагшадые танилсуулна. Мэдээжэ артистнууд, хүгжэмшэд, уран зурааашад болон композиторнууд өөhэдынгөө хүдэлмэри тухай календариин хуудаhанудта бэшэхэ байна.

(ТАСС).

БУРЯАД ҮНЭН

3-дахи нюур.
1964 оной декабриин 18.

ХАНИНАРАЙ УУЛЗАЛГА

Эдэ хоёр аяар 1939 оной зун түрүүшынхеэ танилсажа, татахада таһаршагүй ханинар болоһон гэхэ. Энэ ушар Буряадай республикын Түнхэнэй аймагай Мондо тосхондо болоһон байгаа. Тэрэ зун нүхэр С. В. Обручевой хүтэлбэрилдэг СССР-эй Наукануудай академиин экспедици тэндэ ерэхэдээ, Саяан уулын нюуса, нөөсэ бэдэрхэ зорилготой байһан.

...Аяншалгын түрүүшын үдэр. Теэд юундэшьеб, тэдэнэй газаршан болохоор эльгээгдэһэн Зүүн Саяанай мэдээжэ ангуушан болзорто үдэртөө ерэжэ үгэбэгүй.

Ерэхэб гэһэн сагтаа ерэжэ үгэхэгүйдэнь Обручев тэрэ газаршандаа сухалдан алдаад, тосхоной саана ошон гэһээнь: мүнөөхи Мунконовынь саһаар хушагдаһан Мүнхэ Сарьдаг уула өөдөө алдангүй гэтэһэн зандаа һуужа байба.

Яахадаа һаатаһан тухайдань Обручевой асуухада:

— Аян замдаа үглөөдэр гараха болообди,—гэжэ Мунконовынь богонёор харюусаба ха.

— Юун болооб?

— Тэрэ харана гүт? Мүнхэ Сарьдагнай сагаан малгайгаа үмдэжэ байна,—гэжэ хэлээд, саһаар хушагдажа эхилһэн хада руу Дымбрен зааба. Ангуушан бага зэргэ абяагүй байһанайнгаа һүүлдэ: «Үглөөдэр аян замдаа мордоёл, мүнөөдэр болохогүй».

Үглөөдэрынь бүрхэг, харанхы байгаашье һаань, геологууд зам заатшадаа этигэжэ ядангяар хандажа, экспедициин зониие аян замда абажа гарахыень баадхаба ха. Зүгөөр, Мунконов юушье хэлэнгүй, түхеэрһэн юумэеэ мориндоо танзагална. Залуу геологуудай ашаагаа мориндоо бүрүүгаар танзагалхада:

— Юундэ иигэжэ ганзагалаабта. Үндэр хада хэбсагай дабахаяа, бүртаг ой тайга соогуур ябахаяа мэдэжэ байгаад, морнёо хайрлахаяа яанат. Уламаа шангаар татаха, ганзагаяа богонёор хэхэдэ һайн байдаг,—гэжэ байгаад тэдэнэрээ зэмэлнэ.

Дахин юушье хэлэнгүй, хээр мориндоо мордоод, ангуушадай зүргөөр, ой руу орошобо. Газаршанай хойноһоо нүгөөдүүлынь һубарилдан аян замдаа гараа һэн... Абаһаар танихагүй хүнэй харахада шэрүүн абаритай, үгэ дуугүй шэнги газаршамнай үнэндөө тиимэ бэшэ, сүлөөтэй сагтаа хүхюу хөөрүү, залуушуулда туһалан элдэб юумэ заажа үгэдэг, ёһотойл харгын хани байһаниинь геологууд мэдээ һэн... Геологуудай аян замдаа мордоһон тэрэ үдэр, аадар бороо адхажа, газар тэнгэри хоёр ниилүүтэй, хии бараан болобо... Ангуушан дэмы хэлээгүй байгаа. Аадар, мүндэрэй шангаар орожо эхилхэдэ, Мунконов захиралта үгэжэ, геологууд бушуу түргэн майханаа татажа, мориндоо набша нэмаатай, үдхэн шугы руу оруулжа хүргүүлбэ.

Ахын аймагай бэрхэ, мэргэн ангуушан хоёр үдэрэй туршада экспедицидэ хэбаадагшадтай бултантайнь танилсана. Аян замда ябахадаашье, үдын хоолой үедэ, үдэшынгөө хонолгодо залуу геологууд газаршандаа дүтэлэн түүдэгэй дэргэдэ һуугаад, ан гүрөөл тухай, нютагайнь сагай уларил тухай һурадаг, үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэдэг болоо һэн. Ангуушан Мунконов эдэнэртээ ой тайгада ушардаг бэрхэшээл тухай, агнуури тухайгаа, буряад арадай үльгэр онтохон, Саяан уула тухай үльгэр туужа хөөрэжэ үгэдэг байгаа. Үдэр—аян замдаа ябахадаа, өөрынгөө хэлэн дээрэ дуу дуулажа, ой тайгые сууряатуулагша һэн бэлэй. Аяар холын Ленинградһаа ерэһэн аяншад дуунайнь аялга, удхыень үдэшэндөө һуража абадаг, һонирходог һэн.

Аян замда ябахадаа хододоо болгоомжотой, ааляар ябадаг, хүшэр хүндэ ябадалай ушарха, дайралдахада, Мунконов түрүүлэн гансаараа ябажа үзөөд, бусадаа дахуулдаг заншалтай, ёһотойл харгын хани болошоһон байгаа бшуу. Үгышье һаа, морнёо хүтэлөөд, хабшал хада, хабсагайн уйтан зүргөөр аалиханаар алхалдаг. Хүндэ гаталуур дабамсаараа мориндоо мордожо, иргуу хүгжэмоо ой тайга дүүрэн татахадань, аяншадынь һанаагаа амаржа, аха нүхэрэйнгөө хойноһоо даган ябадаг һэн.

Академик Обручев газаршанаа одоошье мэдэхэдээ, хүндэлдэг, хэлэһэн, хөөрэһэн юумыень тэмдэглэжэ абадаг болоо хаш. Эрдэмтэд энэ ангуушанай ой тайгада ябахадаа шадамар бэрхыень, зүг шэгээ алдангүй ябадаг байһандань ехээр баясадаг, сэгнэдэгшье бэлэй. Газаршаниинь һүниндөө одо мүшэдөөр, үдэртөө наранаар зүг шэгээ оложо, хүрэхэ газартаа эндүүрэнгүй ерэжэ, хэлэһэн үгэеэ дүүргэдэг байһан.

Профессор Обручев ангуушан Мунконов хоёр хэдэн жэлэй туршада хэды мянгаад километр газар гаталжа, арадайнгаа ажахыда хэды ехэ туһатай баялиг хэбтэшэ олоо гээшэб?! Эрдэмтэд ангуушанай шадамар бэрхэ ажал, баян дүршэлые ехэтэ сэгнэдэг, хэлэдэгшье байһан гэхэ. Обручевой Зүүн-Саяанай баялигые шэнжэлжэ ябаха үедэ хадаһаа бууһан түргэн урасхалта Аха гол бүри һүрөөтэйгөөр сагаан хөөһэ бүрьюулан харьялжа байгаа бэлэй. Аяар холын Буряад нютагай газар дайдые мэдэхэгүй геологуудай хараха, найдаха хүниинь гансал Мунконов байгаа бшуу. Заримдаа тэдэнэр түүдэгэй дэргэдэ дабшалжа һуухадаа, карта дээрээ өөһэд өөһэдынгөө ябаһан газарые тэмдэглэдэг, саашадаа ябаха замаа зүбшэдэг, карта дээрэшье бэдэрдэг һааб даа. Нэгэтэ үдэшэлэн эдэнэр ээлжээтэ хөөрэлдөөндөө картаяа гаргажа хараад, «Байһан энэ газартамнай үһан байха ёһотой һэн» гэлдэжэ, өөһэд хоорондоо арсалдаба. Тиихэдэнь, аянайнь залууршан эдэнэртээ дүтэлжэ, картыень харахадаа:

— Тэрэ торхоотнай энээгүүр урдадаггүй юумэл. Энэтнай хажуу тээгүүр гарадаг. Байһан газарнай хабсагай ха юм. Бурууга зохёогдоһон карта гээшэ ха, — гэжэ ажаглалта хэбэ.

Аян замда ябагшад заримдаа хэсүүтэйхэн байдалда ородог, тухашараадшье абадаг байһан. Жэшээнь, нэгэтэ эдэнэрэй карта дээрэ тэмдэглээтэй Бильчир Нуур байха ёһотой гэһэн газарта ерэхэдэнь, үндэр хабсагайһаа ондоо юумэн дүтэ наашашье харагдаба, обёорогдоботүй.

— Тэрэ нуурнай хаана гээшэб?—гэжэ геологууд гайхалдана.

— Ямар нуур? Тэрэ нуур эндэ юм гэжэ хэн таанадта хэлээ һэм? Буруу зохёогдоһхой... Хайран саг. Үнихэнэй хэлэхэ, зүбшэхэ ёһотой байгдаал даа. Дэмы газараар яба ябаһаар төөрихэмнай ха юм,—гээд Мунконов шоглоод абана.

Геологууд Үрихэ голой эхиндэ газаршангүйгөөр гараба. Мүнөөхи картаяа урдаа дэлгэжэ, ехын хөөрэлдөө хэбэ. «Эндэ золгохобди» гэжэ газаршантайгаа болзолдоо һэн ха. Геологуудай аян замда мордоһоной һүүлээр, хэдэхэн часай үнгэрөөд байхада, һалхи шуурган боложо, хүрэһөөр аадар бороо, удаань саһан бударжа эхилбэ. Һанаагаа зобоһон Мунконов эдэнэрээ бэдэржэ, хада хабсагайн хабшал дундуур хашха хуугай табяад, буушье һүргөөд үзэбэ, туһагүй даа, туһагүй. Тойроод лэ хон жэн. Хойто үдэрынь лэ, һалхи шуурганай буурахада бэе бэеэ олоо. Бэедэ найдаһан эдэ залуу геологуудынь төөришэһэн байшоо...

**

Ленинградай нэгэ гэртэ геологиин эрдэмэй доктор, академик Сергей Владимирович Обручев Саяан уулын бэрхэ ангуушан Дымбрен Арданович Мунконов хоёр үүрэй сайтар ябаһан ябадал, хэһэн аян, үнгэрһэн саг тухайгаа хөөрэлдэбэ.

— Үшөө дахин тэрээгүүр ябажа ерэдэг һаа,—гээд Сергей Владимирович карандашай үзүүрээр заахан точко заагаад, нүхэрэйнгөө урдаһаа хараад абана.

— Үгы, эндэ ошохо байгаат. Та, энэ газарта ошоогүй бэшэ гүт? Эндэл ехэхэн хэбтэшэ бии ха. Хабарай үедэ үһанай ехээр уерлэхэдэ ялатар һайхан элһэн урдажа ерэдэг, — гэжэ Мунконовынь нүхэрөө урина...

Үүр хираалжа, газаа гэгээ ороходонь хоёр ханинар сэбэр агаарта амархаяа балкон дээрэ гараба. Нева мүрэн тээһээ һэбшээлжэ, һэрюухэн амисхалаар тэдэнэй нюур шарай зөөлэхэнөөр эльбэн озоно. Хэды эртэ байгаашье һаань, ехэ город соо хүл хөөрсэг: томо заводуудай ута хоолойһоо бааяһан утаан харагдана, үйлсэ гудамжада хүнгэн машинын ябаха абяан дуулдана.

— Зай, нүхэр, бага зэргэ амарха болоо гүби? Үглөөгүүр город соогуур ябажа, танилсаха хэрэгтэй. Биниин, танаа Ленинград соогуур аяншалуулжа, түүхэ домогтойнь танилсуулһуу,—гээд академик нүхэрэйнгөө мүр дээрэ гараа табина.

Аян замайнгаа нүхэрэй ерэһэндэ баярлаһан профессор амаралтада гаража, Ленинэй городтой нүхэрөө танилсуулаа һэн. Абаһаар эдэнэр геологуудай институтда орожо, нюдэнэй һаргама олон тоото байгаалиин баялигуудые хаража һонирхоһон, эрдэмтэ-геологуудтай хөөрэлдэһэн байна.

Революциин үлгы тэгдэдэг город соогуур аяншалһан Мунконов агуу ехэ хубилалта, амжалта өөрынгөө нюдөөр хаража, марташагүйгөөр баясаһан, омогорхоһон байгаа. Тэндэ аяар холын Саяанай Аха нютагай арад зондо шэнэ ажабайдал асаралсаһан «Аврора» крейсер манай ангуушаниие ехэтэ һонирхуулаа бэлэй. Шэнэ ажабайдал зааһан «Аврорын» түрүүшын буудалгын дорьбоон Зүүн Саяанай хормойдо 1920-оод ондо хүрэжэ, хада уулаар улаан партизанууд бии болоо һэн. Тиихэдэ залуу ангуушан хэнтэй хүбн заяагаа ниилүүлхэ байһанаа мэдэхэдээ, сагаантаниие мушхажа ябаһан партизануудай газаршан болоод гаралсаһанаа, удаань мэдээжэ «үбгэнэй» отряд—партизануудай герой—Нестор Каландаришвилиин бүлэг сэрэгшэдтэ туһалалсаһанаа һанаанда оруулна.

Түрүүшынхеэ Ленинград үзэһэн ангуушан городой бүхы үйлсэ, талмайнуудые урдижа харахые оролдон, бүхэли үдэрөөрөө, үдэшэ орой болотор ябадаг байгаа. Ленинградай зоологическа музей холоһоо ерэһэн ангуушаниие ехэтэ һонирхуулаа ха. Тэдэнэй дунда өөрынь эльгээһэн бэлэгүүд — бугын эбэр, хүл, һуул, хоншоор, сагаан аад, хара тархитай хомор булганиинь музейдэ табяатай, амиды мэтэ урдаһаань хаража һууба.

Дымбрен Арданович арбаад хоногой үнгэрһыеншье мэдэнгүй байтарнь нютагаа бусаха сагынь ерэжэ, нүхэртэйгөө вокзал ерэбэ. Үнинэй хани нүхэд баяр мэндээ хэлсэжэ, хоёр тээшээ тараха дээрээ Обручевынь нэгэ зузаан ном һарбайхадаа:

— Дурасхаалай бэлэг. Тэрээн соо танай ажал тухай хэлэгдэһэн байха,—гээд хэлэбэ...

Ном дотор Мунконов тухай хэдэн бүлэг соо уран гоёор бэшэгдэһэн байгаа. Номой автор—профессор Обручев Д. А. Мунконовые Алас-Дурна зүгэй мэдээжэ газарша Дерсу Узала гэгшэтэй сасуулжа бэшэһэн байгаа бшуу...

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ,
Б. ОЛЕНИН.

СИБИРИИН АРАДАЙ УНИВЕРСИТЕДҮҮД

Новосибирскын университедэй студентнэр, мүн барилганууд ба заводуудта, эмхи зургаануудта ажалладаг хүнүүд «Университедтэ һуранаб» гээд, омогтойгоор хэлэдэг байха. Энэ городто арадай арба гаран университет бии. Тэндэ 24 мянган хүн һурадаг, экономико, соёл, медицинэ, педагогика ба бусад асуудалнуудаар лекци шагнадаг.

Новосибирскын ажалшад эрдэм, техникын университедтэ илангаяа олоороо һурана. Хэдэ мянган инженер, техникүүд, хүдэлмэришэд эндэхи янза бүриин факультедүүдтэ һурадаг. Элитэ совет эрдэмтэд: СССР-эй Наукануудай академиин Сибирьтэхи отделениин Ядерна физикын институдай директор академик Герш Будкер, мэдээжэ совет хирург, Ленинскэ шангай лауреат, профессор Евгений Мешалкин, элитэ совет геолог-нефтишэ, академик Андрей Трофимук гэгшэд лекци уншана.

Ураалһаа Номгон океан хүрэтэр холо ааб даа. Теэд оройдоол долоон жэлэй саана энэ ехэ хизаар соо Наукануудай академиин гансахан гэшүүн-корреспондент хүдэлдэг байһан юм. Мүнөө 60 академик болон гэшүүн-корреспондентнүүд Сибириин отделенидэ ажаллажа байдаг. 150 доктор, мянга гаран кандидадтай ехэ ехэ научна коллективүүдые тэдэнэр толгойлно. Тэрэшэлэн Красноярск, Эрхүү, Улаан-Үдэ, Яхад, Хабаровск, Владивосток городуудта удангүй эрдэм-шэнжэлэлгын түб зургаанууд нээгдэхээр хараалагдана.

Николай МЕЙСАК,
АПН-эй корреспондент.

ХАНИИНГАА ТУҺАЛАМЖААР

КОНАКРИ, декабриин 16. (ТАСС). Гвинейн урда талын хубида Нзеркоре городто модо хюрөөдэдэг завод Советскэ Союзай туһаламжатайгаар баригдажа дүүргэгдэбэ. Шэнэ предприятиие ашаглалгада үгэлгэдэ зорюулагдаһан баярай ёһолол дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Гвинейн экономическа хүгжэлтын министр Исмаил Туре иигэжэ мэдүүлээ. Энэ завод хюрөөдэһэн модон болон фанераар ороной хэрэглэмжые хангахаһаа гадна, продукциин зарим хубиие ондоо оронуудта худалдаха арга олгохо.

Энэ завод Советскэ Союзай үрэ ехэтэй туһаламжатайгаар бодхогдоһон олон барилгануудай тоодо оролсохо байна гээд Исмаил Туре хэлээ. Совет болон Гвинейн барилгашадта халуун баясхалан хүргэхэ зуураа, оронойнгоо баялигые ашаглаха хэрэгтэнь Гвинейн арадта туһалхые совет экспертнүүд хододоо эрмэлздэг гээд министр онсолон тэмдэглээ.

Советскэ Союзай болон Гвинейн хоорондохи харилсаа холбооной хүгжэлтын хүндэлэлдэ зорюулан, Исмаил Туре үгынгөө түгэсхэлдэ юрөөл табяа.

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН СЕССИ

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 16. (ТАСС). ООН-ой Генеральна Ассамблейн үсэгэлдэр үдэрэй заседани дээрэ политическэ асуудалнуудаар юрэнхы үгэ хэлэлгэ үргэлжэлүүлэгдэжэ, Белоруссиин, Сьерра-Леониин, Тринидада-Тобагын түлөөлэгшэд үгэ хэлээ. Бүхы дэлхэйдэ аюултай хойшолон тохёолдуулхаар шахардуу шанга байдалай гуламтануудые газарай бүмбэрсэгэй элдэб хубинуудта эзэрхэг түримхэй хүсэнүүд байгуулна гээд Белоруссиин ССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр К. В. Киселев үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

Уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулха, буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэлгые хизаарлаха хэмжээнүүд Советскэ правительствын меморандум соо дурадхагдаһан байна. Эдэ хэмжээнүүд бүхы оронуудай ашэ туһада тааралдана гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ. Газарай арсалдаануудые гүримшүүлхын тулада хүсэ хэрэглэхэһээ гүрэнүүдэй арсаха тухай уласхоорондын хэлсээн баталагдаа һаа, шахардуу шанга байдал һуларуулгада туһалха, ООН-ой нэрэ хүндые дээшэлүүлхэ байна гээд К. В. Киселевээгаа.

Хитадай Арадай Республикын үшөө түлөөлэгдөөгүй байһан сагта ООН хүн түрэлтэнэй найдабариие хүсэдөөр харюулжа шадахагүй гээд советскэ Белоруссиин түлөөлэгшэ онсолон тэмдэглээ.

Урда Вьетнамда, Лаос болон Конгодо хэгдэдэг эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые болюулха тухай Белоруссиин Гадаадын хэрэгүүдэй министр эрилтэ хээ. Буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха гээшэ дэлхэйн дайнай аюулые зайсуулха гансахан лэ арга болоно гээд К. В. Киселев тэмдэглээ. Гэбэшье, хүн түрэлтэндэ угаа шухала энэ асуудал шиидхэлгые баруун гүрэнүүд таһалдуулжал байһаар гээд министр хэлээ.

Буу зэбсэг хуряаха талаар бүхэдэлхэйн конференци зарлаха тухай дурадхалые хүсэдөөр һайшаажа байһанаа тэрэ элирхэйлэн мэдүүлээд, НАТО-гой олон талын хэбаадалгатай ядерна хүсэнүүдые байгуулха түсэбүүдые буруушаагаа.

Ядерна зэбсэгые хиналтадаа абахые дуташажа байһан Баруун Германидахи милитаризмын болон үһөө нэхэхые эрмэлзэгшэдэй һэргэлгын ехэ аюултай байһанда түсгаар анхарал хандуулхыень Ассамблейн делегадуудые Белоруссиин Гадаадын хэрэгүүдэй министр уряалаа.

Кубые экономическа талаар хашан хабшалга бүриин эрхэтэ гүрэндэ эсэргүүгээр хэгдэжэ байһан эзэрхэг түримхэй ябуулгын түхэл янзануудай нэгэн болоно гээд К. В. Киселев онсолон тэмдэглээ. Америкын тагнуулай самолёдуудай Кубын агаарай хилые дабадаг байһыень тэрэ буруушааһан байна. Генеральна Ассамблей хадаа Кубэдэ эсэргүү харата аашануудай, үзэн ядалгын кампанинуудые буруушааха, Карибска далай шадарай оршон байдалые гүримшүүлхэ эрилтэ хэхэ ёһотой гээд тэрэ үргэлжэлүүлэн хэлэһэн байна.

Колони оронууд болон арадуудта бэеэ даанхай байдал олгохо тухай түүхэтэ декларациие үгөөрөө бэшэ, харин бодото хэрэг дээрэ, хүсэдөөр бэелүүлхын тулада үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые абахыень Ассамблейе К. В. Киселев уряалаа.

НАТО-гой оронуудай болон Варшавска договорой оронуудай хоорондо бэе бэедээ добтололсохогүй тухай хэлсээ баталха, дэлхэйн элдэб районуудта ядерна зэбсэггүй зононуудые байгуулха, ядерна зэбсэг тараахагүй тухай хэлсээ баталха, сэрэгэй бюджедүүдые ниитэдэнь хорооho, буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэлгые болюулха, буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряалгые бодотоор бэелүүлхэ, колониализмын үлэгдэлнүүдые болон хойшолонгуудыень хүсэдөөр усадхаха, энхэ тайбанаар зэргэ оршон байлгые хангаха гээшэ Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин үмэнэ табигдажа байһан тон шухала зорилгонууд болоно гээд К. В. Киселев үгынгөө түгэсхэлдэ мэдүүлээ.

Сьерра-Леониин гадаадын хэрэгүүдэй министр, Тринидада-Тобагын гадаадын хэрэгүүдэй министр заседани дээрэ мүн лэ үгэ хэлэһэн байна.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэдэй буруушаалга

ПАРИЖ, декабриин 16. (ТАСС). Хойто-Атлантическа бүлэглэлэй соведэй сессиин боложо байһантай дашарамдуулан, эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэдэй олон национальна организацинуудай элитэ түлөөлэгшэд Париж ерээ. НАТО-гой олон талын хабаадалгатай ядерна хүсэнүүдые байгуулха түсэбые тэдэнэр үсэгэлдэр пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, буруушааһан байна.

Эдэ түсэбүүд эб найрамдалда угаа ехэ аюултай гээд Бельгиин эб найрамдал хамгаалха союзай гүйсэдкомой гэшүүн И. Блюм онсолон тэмдэглээ. Эдэ түсэбүүд Баруун Германиин эзэрхэг үһэрюу хүсэнүүдэй гарта ядерна зэбсэг үгэхэ. Германиин мүнөөнэй хилэ һанаандамнай тааранагүй гэдэг этэгээдүүдэй гарта ядерна зэбсэг үгэхэ гээшэ эрьюутэһэн ябадал болохо байна гээд энэ эхэнэр хэлээ.

Олон талын хабаадалгатай ядерна хүсэнүүдые байгуулга уласхоорондын оршон байдалые бүри хурсадуулха гээд ФРГ-гэй делегат пастор Венер мэдүүлээ. Баруун Германиин эб найрамдалай тала баригшад Европын түбтэ атомна зэбсэггүй зоно байгуулхые уряална гээд тэрэ хэлээ.

Канадын олониитын ажал ябуулагша, эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэ, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй гэшүүн Джеймс Эндикотт, Францииин коммунис партиин политбюрогой гэшүүн Раймон Гюйо, Англиин горнягуудай национальна профсоюзай түлөөлэгшэ М. Скиннер болон бусад пресс-конференци дээрэ мүн лэ үгэ хэлээ.

„Франс Нувелиин“ 1000-дахи номер гараба

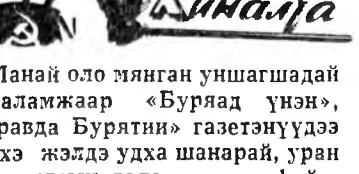
ПАРИЖ, декабриин 16. (ТАСС). Францииин коммунис партиин «Франс Нувель» гэжэ недели бүриин хэблэлэй 1000-дахи номер эндэ хэблэн гаргагдаба. Хэблэлэй нэрэ дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. А. Сусловай, ФКП-гэй политбюрогой гэшүүн Жак Дюклогой, Германиин коммунис партиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Макс Рейманай болон элдэб оронуудай бусад олон политическэ, олониитын ажал ябуулагшадай эльгээһэн амаршалганууд ойн баярай номерой түрүүшын хуудаһануудта толилогдоо.

Хүдэлмэришэн ангиин нэгэдэлэй түлөө Францииин коммунистнуудай тэмсэлдэ зорюулжа, ФКП-гэй генеральна секретарь Вальдек Рошегэй болон Ажалай бүгэдэ ниитын конфедерациин генеральна секретарь Бенуа Фрашоной томо статьянууд, тэрэшэлэн Морис Торезэй урда тээнь толилогдоогүй статьянууд түс хэблэлэй хуудаһанууд дээрэ барлагдаа.

БУРЯАД ҮНЭН 1965 ондо

МАНАЙ УНШАГШАДТА

Хүндэтэ нүхэд, уншагшад! 1964 оной һүүлшын үдэрнүүд ябажа байна. Ушар иимэһээ, «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй нэгэдэмэл редакци ажалайнгаа 1965 оной түсэбые үшөө дахин нарин нягтаар шалган хаража, хабсаргажа байна. Энэ шухала хэрэгтэ манай штатнабэшэ корреспондентнүүдэй, бүхы уншагшадай һанамжа, зүбшөөл магнадта ехэхэн туһа хүргэхэ аабза гэжэ һанагдана.

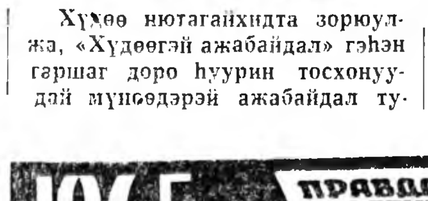
Манай оло мянган уншагшадай туһаламжаар «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдээ ерэхэ жэлдэ удха шанарай, уран найруулгын талаар улам һайн, уншама һонирхолтой болгохо зорилготойбди.

1965 ондо «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүднай урдынхидаал адли промышленностиин, хүдөө ажахын үйлэдбэриин, эрдэм наукын һүүлшын туйлалта, үйлэдбэриин шанарай түлөө тэмсэл, соёл гэгээрэлэй болон мүнөөдэрэй ажабайдалай бусад шухала асуудалнуудта онсо анхаралаа хандуулжа байха. Тиихэдэ ажал хүдэлмэри дээрэ ямар шэнэ онол арга бии болобоб, хаана, али нютагта ажаһуудалай һайн һайхан ёһо заншал бии болоһон тухай дэлгэрэнгыгээр бэшэжэ байхабди. Партийна организацинуудай ажал хүдэлмэри тухай бэшэһэн материалнууд саг үргэлжэ тунхаглагдаха. Эндэ мүн ажалшадые коммунис үзэл бодолоор хүмүүжүүлхэ, хүнүүдэй ухаан мэдэрэл болон абари зангай хуушанай үлэгдэлнүүдые усадхаха, коммунизмын үедэ ажаһууха, ажалда дуратай, эдэбхитэй, гүнзэгы мэдэрэлтэй тэмсэлшэдые хүмүүжүүлхэ болон бусад асуудалнууд анхарагдаха юм.

Энэ шухала хараа шугамаа бодото дээрэнь бэелүүлхын тула 1965 ондо «Буряад үнэн» газетэ «Партийна ударнидагшын трибуна», «Һургуулиин ажабайдал», «Ажал—хүнэй шэмэг», «Нэрээ хухаранхаар—яһаа хухара», «Эрхые һуранхаар—бэрхые һура», «Интенсификациин замаар» болон бусад иимэшүү гаршагуудые бии болгожо, эндэ уншама һонирхолтой, удха түгэлдэр материалнуудые саг үргэлжэ тунхаглажа байха юм.

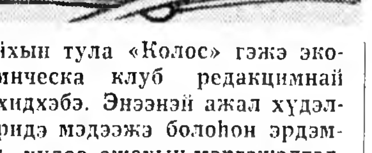
Суббото бүхэндэ тунхаглагдадаг «Шэхэнэй шэмэг, нюдэнэй хужар» гэдэг хуудаһанда коммунис ёһо заншалай, коммунис моралиин асуудалнуудаар материалнууд толилогдохо. Мүн гэр байрын талаар, сүлөөтэй сагаа хайшан гэжэ үнгэргэхэ тухай зүйтэй бэшэгүүд эндэмнай тунхаглагдажа байха. Урдынхидаал адли уншагшадайнгаа эльгээһэн һонирхолтой зүйлнүүдые тус хуудаһанайнгаа суглуулбарида хэрэглэжэ байхабди.

Амаралтын үдэрнүүдтэ «Буряад үнэн» газетэмнай манай ороной болон бүхэдэлхэйн эрдэм наукын, техникын асари ехэ илалтада зорюулжа, «Үндэрые туйлаһан үйлэ хэрэг» гэһэн тусхай хуудаһа хэблэжэ байха. Мүн эндэ «Литература, искусствын хуудаһан» гэһэн гаршаг доро уран зохёолшод болон зураашадай бүтээлнүүд, уран һиилээшэдэй хэһэн хүдэлмэри, уран һайханай бүлгэмүүд болон соёл гэгээрэлэй бусад зургаануудай ажал хүдэлмэри, тэдэнэй саашанхи хараа түсэбүүд тухай материалнууд толилогдожо байха. Нютагайнгаа композиторнуудай шэнэ зохёол, хүгжэм дуунуудай удхые уншагшадтайгаа танилсуулхабди.

Хүдөө нютагайхидта зорюулжа, «Хүдөөгэй ажабайдал» гэһэн гаршаг доро һуурин тосхонуудай мүнөөдэрэй ажабайдал тухай, малшад, механизаторнууд, таряашадай хүсэл эрмэлзэл, гэр бүлын байдалые харуулһан тусхай хуудаһан хэблэгдэжэ байхаар хараалагдана.

Хүдөө ажахые интенсификациин замаар хүгжөөхэ асуудалда зорюулһан шухала материалнуудые саг үргэлжэ гаргажа

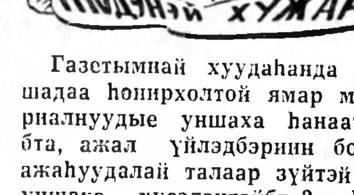
байхын тула «Колос» гэжэ экономическа клуб редакцимнай эмхидхэбэ. Энээнэй ажал хүдэлмэридэ мэдээжэ болоһон эрдэмтэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, түрүү колхознигууд, совхозой хүдэлмэришэд хабаадаха юм.

1965 ондо эрдэм наукын докторнууд, кандидадууд, инженернүүд, экономистнууд, уран зохёолшод, партийна хүдэлмэрилэгшэд, ниитын ажал ябуулагшадай бэшэһэн материалнууд манай газетын хуудаһанда толилогдожо байха. Тэдэнэй олонхинь манай саг үргэлжын шэнжэлэгшэд, тайлбарилагшад байха юм.

Урдынхидаал адли газетымнай хуудаһануудта республика болон орон доторнай боложо байһан һонирхолтой мэдээсэлнүүд, уласхоорондын байдал харуулһан материалнуудые уншахат.

Уншагшадтайгаа саашадаашье бата бэхи барисаатай байхын тула үшөө хэдэн нютаг, аймагуудаар уулзалгын таһагуудые эмхидхэхээр нэгэдэмэл редакцимнай хараална. Шухала барилганууд, предприятинууд, мүн зарим аймагуудта хүдөө бэшэгшэдэй постнууд, штатнабэшэ таһагууд нэмэжэ эмхидхэгдэхэнь.

Манай редакци иимэ түсэб хараалхадаа, удха түгэлдэр материалнуудые бэшэлгэдэ, уран зохёолой хуудаһанай суглуулбарида, һонирхолтой мэдээсэлнүүдэй тунхаглалгада уншагшадайнгаа туһаламжада найдана. Нэгэдэмэл редакцимнай дээрэ дурсагдаһан түсэб хараагаа уншагшадайнгаа үмэнэ табихадаа, саашадаа газетэсэ хайшан гэжэ бүри һонирхолтой болгохоб гэһэн дурадхалнуудые, өөһэдынгөө һанамжануудые эльгээхэ бэзэт гэжэ та бүгэдэндэ найданабди.

Газетымнай хуудаһанда саашадаа һонирхолтой ямар материалнуудые уншаха һанаатайбта, ажал үйлэдбэриин болон ажаһуудалай талаар зүйтэй юу уншаха хүсэлэнтэйбта? «Шэхэнэй шэмэг, нюдэнэй хужар», «Худөөгэй ажабайдал», «Уран зохёолой хуудаһан» болон бусад тусхай хуудаһануудые уншасатай һонин болгохын тула удха шанарайнгаа, зурагайнгаа талаар ямар болгобол, таатай зохид гэжэ һананат?

1964 ондо хэблэгдэһэн ямар материал эгээн һонирхолтой байбаб? Али талаараа илангаяа һайн байгааб? Газетымнай амжалтань юун гэжэ бодонот, үшөө ямар дутуу дунданууд бии байһаар гэжэ һананат? Эдэ асуудалнуудта эльгээһэн харюунуудтнай, шүүмжэлһэн бэшэгүүдткай манай журналистнуудай ажал хүдэлмэридэ ехэхэн туһаламжа үзүүлхэ.

Танай бэшэгүүдые хүлеэнэбди. Танай хүсэлэл, һанамжые саашанхи ажал хүдэлмэридөө хэрэглэхэ гэжэ оролдохобди.

«Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдые дахинаа захиха бэзэт гэжэ, хэрбээ манай газетэ абадаггүй байгаа һаа, шэнээр захил хэжэ, эдэбхитэй уншагшамнай болохо бэзэт гэжэ найданабди.

«Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдые «Союзпечатиин» бүхы отделенинүүдтэ, почтальонуудта захижа болохо гэжэ үшөө дахин һануулнабди. 1965 ондо абаха манай газетэнүүдые декабриин 25 болотор захижа болохо.

1965 ондо «Буряад үнэн» газетэ захиха үнэ сэн иимэ байха: жэлэй—6 түхэриг, зургаа һарын—3 түхэриг, гурба һарын—1 түхэриг 50 мүнгэтэ. Энэ газетые почтальондо, ниитын хэблэл тараагшадта, газетэ, журналнуудые наймаалалгын киоскдо захижа болоно. НҮХЭД, УНШАГШАД! Ерэхэ жэлдэ абаха газетэдээ захил хэхэеэ шамдыт!

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур.
1964 оной декабриин 18.

Конгодохи байдал

ПАРИЖ, декабриин 16. (ТАСС). Конгын хойто болон зүүн-хойто хубида конголез восстани хэгшэдэй болон Леопольдвилиин сэрэгүүдэй частьнуудай хоорондо байлдаан боложол байһаар. Аба шадар (ороной эгээн лэ зүүн-хойто хуби) байдаг восстани хэгшэдэй отрядууд Паулис город тээшэ дабшажа ябана. Паулисһаа зүүн тээшээ байдаг Паулис болон Ватса городой хоорондо байлдаанууд болоно. Конгоһоо абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор восстани хэгшэдэй отрядуудай нэгэн Паулисай аэродромые добтолоо. Чомбейн сэрэгүүд хохидолдо ороно. Стэнливилиие эзэмдэжэ байһан сэрэгүүд мэгдэдэг болонхой. Город ороһон хүүрай газарай болон үһан замуудые восстани хэгшэд таһа дүүрэнхэй. Стэнливильтэй холбоо барисаан имагтал агаарай замаар бэелүүлэгдэнэ. Франс Пресс агентствын корреспондентын Леопольдвильһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, Конго мүрэнөөр Стэнливиль орохо һэдэлгэ урагшагүйдөө. Леопольдвильһаа эльгээгдэһэн нароход Басоко шадар (Стэнливильһээ баруун хойшоо 300 тухай километртэ) восстани хэгшэдэй зүгһөө буудуулжа, гэдэргээ бусаха баатай болоо.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. И. Микоянай декабриин 21-һээ 23 хүрэтэр Финлянди ошохоёо байһан тухай мэдээсэл. Таджикистанай ажалшадта КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй эльгээһэн амаршалга. Барилгашадай ажал хэрэгтэ зорюулагдаһан түрүү бэшэг; РСФСР-эй Верховно Соведэй IV сессиин нээгдэһэн тухай мэдээсэл, Россиин Федерациин арадай ажахые хүгжөөхэ 1965 оной түсэб тухай нүхэр К. М. Герасимовай элидхэлэй тайлбари.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Партийна ажабайдал» гэжэ рубрика доро «Үсэд хүнүүд» гэһэн корреспонденци; «СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэ» гэһэн мэдээсэл; ТАСС-ай информацинууд.

Гурбадахи хуудаһанда: РСФСР-эй Верховно Соведэй IV сесси дээрэ депутат И. И. Фадеевэй хэһэн элидхэлэй тайлбари; Э. Сосновскаягай «Театрай шэг шарай» гэһэн корреспонденци.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин экономикын институдай аспирант Р. Василевскиин «Сибириин түүхын» хэблэлһээ гаралгада зорюулһан статья; «Соёлшодой съездые угтуулан» гэһэн рубрика доро Н. Галдановай «Клубай гал уринал» гэһэн бэшэг.

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00299